Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-hээ гарана | № 193 (16716) | 1984 оной августын 23, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

...ЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫЕ ...АМ ТҮРГЭДХЭХЭ

...хабартаа хаа хаанагүй орой болотор хараглан хүйтэн байжа, сабшалангай ургаса мүртэй га... Зунай эхеэр хэмгүй дулаараад, үргэлжэ... оробон шниг нойтон ногооной гарасые эрнд бэлэй. Тингээдшье энэл үедэ сабшалан дээрэ ...гаргаха, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, уhал... хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа, ажахы ...тынгээ адууhа малда хүсэд хүрэхэ үбhэ тэ...хэхэ арга боломжо олгоhон байна. Энэ ушарые ...н, түрүү ажахынууд саг болзор соогоо үбhэ ху...хилээ hэн.

...үедэ республикымнай хүдөө нютагуудаар үбhэ ...сенаж ба силос даралга, витаминтай ногооной ...лгэ түлэг дундаа ябуулагдажа байнхай. Эдэ ...нютаг бүхэндэ хура бороогой орожо, тэжээл ...хэды тойбо татажа байбашье, олонхи кол...зуудта үбhэ хуряалгын эршэ багашье hуларна... шухала хүдэлмэри олохон, тодорхойлходо, Ка... Улаан-Үдын, Прибайкалиин, Түнхэнэй районуу...ынуудта бүришье hайнаар табигданхай. Үбhэ... ...лос болон сенаж дарагшадай звено, бригаданууд ...мүрысөө дэлгэрүүлжэ, ямаршье сагта ажалай ...эсэнүүдые туйлана. Тиихэдэ, Захаамиинай рай... ...нет СССР», Зэдын районой Боонын, Сэлэнгын ...нэрэмжэтэ совхозууд, Ярууиын районой «Друж...» болон бусад ажахынууд хүн зоноо олоор эл... машина техникэеэ аша үрэтэйгөөр хэрэглэжэ ша...шаар үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэхэ ... Инмэрхүү баримтанууд бусадшье районуудта ...эзэнь, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын ...шэд оньhон техникэеэ дүүрэн хүсөөрнь хэрэг...ж дараха, ногооной гурил татаха хэрэгые нэгэн ...итэйгээр ябуулжа байнхай. Тингэжэ тэдэнэр ...эдхэлгын гол шухала хүдэлмэриие сентябриин ...ум дүүргэхэ зорилготой. Эдэ ажахынуудай пар...анизацинууд өөhэдынгөө бүхы хүсые, доторойн... боломжонуудые имагтал малай тэжээл бэлэдхэл...улнэ, социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр эм...үбэшэд тушаа анхаралаа тусгаар хандуулна.

...е бүхы дээрэнь абажа харахада, республика до...алай тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри үшөө hула, ...тон хангалтагүй байдалтай. Һүүлэй мэдээгээр ...хүдөөгэй хээрын болон таримал ногооной орой... ...процентнь сабшагдаhан, харин тэрэнэй юрэдөөл ...улүүхэниинь арайхан гэжэ хуряагдаhан байна. ...хараалагдаhанhаа оройдоол 41 процент үбhэн ...э, 55 процент сенаж нөөсэлэгдөө, 20 процент ...набша намаа дарагдаа, витаминтай ногооной гу...набшаhата тэжээлэй 70 процент бэлэдхэгдэө. ...hурилэлгэ хоёрой хоорондо ехэхэн забhар гар...үбhэнэн шанар муудана. Харин тиихэдэ, зарим, ...Ахын, Баунтын, Баргажанай, Зэдын, Яруунын ...үбhэ хуряаха түсэбөө хахадлаашьегүй, мүнөө ...нобшоржо байhан зандаа. Загарайн, Мухар-Шэ...ибайкалиин, Түнхэнэй болон бусад хэдэн райо... ...үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэ даншье нобшо удаа...улагдана. Эдэ районуудта үбhэ хуряалгын тех...аминтай ногооной гурил гаргаха агрегадууд хү...йсэд хэрэглэгдэнэгүй, ажалай саг даншье ашаг ...ай. Хура бороотой ба шинг нойтотой үдэрнүүдтэ, ...хы хүсэн ба хэрэгсэлнүүдээ сенаж даралга дээрэ ...талаар мүртэй юумэн хэгдэнэгүй, эсэстэнь энэ ...лээдгүй гээгдэл ушараад байна. Энээнэй гол ...иинь гэхэдэ, ажалай эмхидхэлэй ба харюусал...даhанай хойшолон болоно. Тиимэhээ энэ дутаг...с табиха хэрэгтэй. Ушарынь, мүнөө ажахы бү...hэ хуряалга ба бусад тэжээл бэлэдхэлгын бүхы ...ние эрнд хурдадхажа, габшагай шангаар ябуулха ...а ерээ. Эндэ мүнөө үдэр, час бүхэн үнэтэй, ун...а нобшорбол, ургаhан ногооной шэмэнь муудаха ...юм. Илангаяа мүноөнэй эрхэ байдалда бүхы тэ...байн шанартайгаар, шэмэ ехэтэйгээр хуряажа ...шэ тон шухала болоно. Яахадааб гэхэдэ, энэ та...уу дунданууд олон тээ дайралдана, тэрэниие ...дхахын тула эрид хэмжээ ябуулганууд абтана... ...рхойлходо, Бэшүүрэй, Хяагтын, Зэдын райо...бэлэдхэгдэhэн үбhэ тэжээлэй шанарынь даншье ...доол 34—37 процентнь нэгэдэхи классай болоно. ...эhээ саашадаа сабшажа унагааhан ногоогоо гу...хуряажа абахын түлөө үсэд шангаар оролдоо...гагүй. Тиихын тула элдэб шэнэ арга дүршэл, ...хнологи шадамар бэрхээр хэрэглэхэ шухала. ...хамта шанарай түлөө хиналта ба шалгалта шан...ёhотойбди.

...ажахын үйлэдбэрндэхи али бүхы хүдэлмэринүүд ...малай тэжээл бэлэдхэлгэ хадаа эгээл хүндэ хү... унжагайрхаяа hанадаг ажал гэжэ олондо мэ...шимэhээ үоhэшэдэй дунда ойлгуулаамжын, соёл ...болой ба нинтэ-политическэ хүдэлмэри эрхилхэ, ...мүрысөө эмхидхэхэ асуудал нютагуудтахи ...организацинуудай бэелүүлхэ дайшалхы зорил...нэгэн болоно. Энэ хүдэлмэри hайнаар, удха...өөр ябуулхын тула тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаа...айлан коммунистнууд болон комсомолшуудай ...үүлхэ, үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэдые ...э хэрэгтэй. Эндэ илангаяа коммунистнуудай ...үүргэ ба харюусалга ехэ. Түбхын түрүүндэ ...бэлэдхэлгэдэ эльгээгдэhэн коммунист бүхэн гурим ...наринаар сахижа, үндэр бүтээсэтэ ажалай үльгэр ...харуулжа, социалис мүрысөөнэй манлайда жаг...гатай.

...он хэлэхэдэ, колхоз, совхозуудай партийна ...цинууд, хүдөө нютагуудтахи коммунистнууд ...сэз, арга боломжоёо үбhэ хуряалгын, сенаж ба ...ралгын хүдэлмэридэ элсүүлхэ ёhотой. Эгээл ...лтэ КПСС-эй обкомдо hая болоhон зүблөөн ...нд шангаар табигдаа юм. Эндэ тэмдэглэгдэhэнэй ...үбhэ хуряалгые гараха hарын эхеэр, сенаж болон ...даралгые сентябриин хахадаар сүм дүүргэхэ гэ...лго табигдана.

...тэжээл бэлэдхэлгэ — бүгэдын хэрэг. Тиимэhээ ...мүнөө жэлэй эрхэ байдалда үбhэ тэжээл бэлэд...хабаадаагүй ажал хэжэ шадаха хүн хүдөө нюта...огто байха ёhогүй. Эгээл эндэ нютагай Соведүү...гэ тон ехэ. Улаан-Үдын районой Оронгын сомо... ...анскын районой Селенгинскын поселково Сове...үүсхэлые ойро зуурашье мартаха эрхэгүйбди. ...э үедэ, малай тэжээл бэлэдхэлгын шиидхэхы ха...деэгэй ажалшадта промышленна предприятинуу...хүдэлмэришэд, алибаа эмхи зургаануудай хүдэлмэ...шэд шефскэ туhаламжаяа улам гүнзэгырүүлхэ, ...э ехэтэй болгохо зэргэтэй.

...шье мэдэhээр, нийтын адууhа мал улам олоор үсхэ..., ашаг шэмыень бүри арьбадхаха тэмсэлэй үрэ дүн ...үбhэ тэжээлhээ дулдыдадаг гээшэ. Һайн шанар... ...эб янзын тэжээлээр элбэг лэ hаа, мал ажалаар ...гдаhан түсэб болон социалис уялгануудаа, КПСС-...гай майн (1982 он) Пленумээр баталагдаhан Эдеэ... Программые саг болзор соонь бэелүүлхэмнай ...гүй. Тиимэл хадань сэлмэг нарата үдэрнүүдые ...гаар хэрэглэжэ, хамаг машина техникээ бүтээсэ...эр хүдэлгэбэл, ерэхэ үбэлжэлгын үедэ адуу ма...а ашаг шэмые бүри дээшэлүүлжэ, Эхэ орондоо ...малай продукци тушааха даабаринуудаа ам...йгаар дүүргэхэмнай лабтай.

РЕСПУБЛИКЫН ХОНИН АЖАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ 1985 ОНОЙ

СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

Партиин XXVI съездын, мүн КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) болон удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула республикын хонишодой урда ерэхэ жэлдэ шухалашье, харюусалгатайшье зорилго табигдана.

Үнгэрhэн үбэлжэлгын хэды хүшэр хүндэ байгаашье hаань, республикымнай малшад адуу малайнгаа тоо толгой зарим тэды опошоруулжа, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые, гүрэндэ худалдалгые хараа байса дээшэлүүлжэ шадаа. Манай республика Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ үндэр дүнгүүдые туйлаhандаа, үнгэрhэн малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэжэ, 1983—1984 онуудай үбэлэй үедэ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые, гүрэндэ худалдалгые дээшэлүүлжэ шадаhан д а а, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Зуун эхэ хонин бүриhөө 90 хурьга абажа түлжүүлhэн Зэдын районой Оёорой совхозой, «Коммунизм» колхозой, Загаhатын, Хамниин совхозуудай, Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишод үнгэрhэн ажахын жэлые hайн үрэ дүнгүүдтэйгээр түгэсхэбэ.

Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Д-Н. Б. Сундуевай даадаг бригада гайхамшагта илалта туйлаа. Эдэнэр зуун эхэ хонин бүриhөө 150,1 хурьга абажа түлжүүлээ, хонин бүхэнhөө дунда зэргээр 5 килограмм ноohо хайшалаа.

Социалис Ажалай Геройнууд О. Э. Сангадиева, Г. Л. Рабдаев, В. Г. Романова, мүн мэдээжэ хонишон Үдын совхозhоо Г. М. Бимбаевай, Загаhатын совхозhоо М. М. Шапуевай, «Родина» колхоз h о о М. З. Голендухинай, Хамниин совхозhоо Г. Г. Базаровай болон бусадай даадаг хонишодой бригаданууд абаhан социалис уялгануудаа үлүүлэн дүүргэhэн байха юм.

Эдэнэрэй туйлаhан амжалта республикын хони үсхэбэрилгэдэ, хонишодой бригада бүхэндэ ехэ эрга боломжын бии байhыень гэршэлэн харуулаа. Эдэ бүхы амжалта, илалтанууд хонишодой үнэн шударгы ажалаар, хонидоо бэлшээжэ таргалуулха хүдэлмэреэ шадамар hайнаар эмхидхэhэнэй, мүн тэжээлээ саг болзортонь, hайн шанартайгаар бэлэдхэжэ, зүбөөр, гамтайгаар хэрэглэhэнэй ашаар туйлагдаа.

Намар ганса хонишодой хэhэн ажалай дүн согсологдоно бэшэ, мүн эгээл харюусалгатай хаhа—хонишодой хүдэлмэриин ерээдүйн бата найдамтай үндэhэ hуури табигдана. Эндэhээ хониной мяха, ноohо үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдэй дүүргэлтэ сэхэ дулдыдаха бшуу. Хонишодой бригада бүхэнэй намартаа hүрэгөө бэлшээн таргалуулhанhаа, эхэ хонидоо үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ урагшатайгаар, эмхитэйгээр ябуулhанhаа, тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэжэ, үбэлжэлгэдэ малай байра байдалаа, зэр зэмсэгүүдээ хүсэд хүрэхөөр бэлдэhэнhээ ерэхэ малай үбэлжэлгэ үнгэргэлгын, түл түрэсэ абалгын, 1985 ондо ноohо, мяха үйлэдбэрилгын дулдыдаха байhаниинь элитэ.

Малай ерэхэ үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэлгэдэ мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд, илангаяа хонишод урдынхи мэтэ бүхы хүсэеэ элсүүлэн хүдэлхэ, байhан тэжээлээ гамтайгаар гаргашалха, малайнгаа тоо толгойень гарзада оруулангүйгөөр харууhалха, эдэнэй ашаг шэмыень доошолуулхагүй, хонидой түрэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ гэжэ оролдохо болоно.

Республикын зүблөөндэ сугларжа, хонишодой шэнэ жэлэй зорилгонуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, бидэнэр, эхэ хонидой отарын хонишод, зоотехникүүд 1985 ондо хони үсхэбэрилгэдэ бүри ехэ дүнгүүдые туйлахын түлөө тэмсэхээр шиидэжэ, иимэ социалис уялгануудые баталан абабабди:

Ерэхэ үбэлжэлгэдөө hайнаар бэлдэжэ, тэрэнээ эмхитэйгээр үнгэргэхэбди.

Сентябрь hараhаа хожомдуулангүй бүхы эхэ хонидоо hайнаар хүшэлүүлэн таргалуулжа, үрэжүүлгынгээ хүдэлмэриие богони болзорто hайн шанартайгаар үнгэргөөд, 700 мянганhаа доошо бэшэ хурьга абажа түлжүүлхэбди. Тиихэдээ хурьган бүхэнэйнгөө шэгнүүрые 20—24 килограммда хүргэжэ, эхэhээнь hалгааха, мүн 1985 ондо ноohо үйлэдбэрилгые 5613 тоннohoo бага бэшээр, хониной мяха абалгые 17,2 мянган тоннодо хүргэхэ зорилго табигдана.

Үбhэ, набшаhата тэжээл, халаахай, нарhанай шэлбүүhэ бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсахабди. Октябрь hараhаа хожомдонгүй бүхы байраяа, зэр зэмсэгүүдээ, хобоо хобтонуудаа, тэжээл үгэхэ газарнуудаа заhабарилжа түхеэрхэ, тэжээлээ эдюулхынгээ урда тээнь хэршэжэ, холижо бэлэдхэхэ, мүн бүлеэн уhаар ундалуулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхабди. Һайнаар бэлшээн таргалуулжа харууhалhанай, мүн тэжээлээ шанаржуулан бэлдэжэ, зүбөөр эдюулhэнэй ашаар хонидто тэжээл болгогдон үгтэхэ ороohоной зүйлэй гаргашые нилээд бага болгохобди.

Үбшэн, үлбэр, бэеэр hула хонидто hайн харууhа, эдеэлүүлгэ хангахабди. Ажахы бүхэндэ иимэ малые байлгаха эмшэлгэ-тэбээрүүлгын пунктнууд эмхидхэгдэхэ юм.

Хаа хаанагүй хонидоо 2—3 дахин бүлеэн уhаар ундалуулжа, нэмэлтэ минеральна тэжээлээр хангахаhаа гадна, хэрэгтэй ветеринарна-профилактическа хэмжээнүүдые саг соонь үнгэргэжэ, хони, хурьгадаа үхэл гарзада оруулангүйгөөр харууhалхабди.

Хони үсхэбэрилгын шанарые эрид дээшэлүүлхын түлөө оролдохобди. Республика дотор хонин бүхэнhөө ноohо хайшалалгые дунда зэргээр 3,4 килограммда хүргэхэбди. Ажахы бүхэн хурьгадые, мүн хонидые гүрэндэ тушаахынгаа урда тээнь заатагүй шахан таргалуулха ёhотой. Мяханда ошоhон хонидойнгоо шэгнүүрые 37 килограммда, энэ жэлдэ абтаhан хурьгадайнгаа шэгнүүрые 28 килограммда хүргэхэбди.

Хонишодой хүдэлмэриин амжалта ехэнхидээ хонишодой бригадануудай эбтэй эмхитэй ажалhаа сэхэ дулдыдадаг. Бүхы хонишодой хамтын ажалай дүнгүүдэй hайн байхын тула бидэ ажалай, үйлэдбэриин болон технологическа журамые наринаар сахиха, тиихэдэ хонин ажалые хүгжөөхэ зорилготойгоор үнгэргэгдэhэн ажахын бүхы хэмжээ ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, хонишодой бригадануудай хоорондо харилсаа холбоо, туhаламжа байгуулха ёhотойбди.

Хүдэлмэриин болон амарха энгэ байдалай зохидоор байгуулагдаhан газарта ажал хэрэгэй хэзээдэшье урагшатай байдагыень бултадаа мэдэнэбди. Ушар иимэhээ үбэлжөөнэйнгөө байрануудые саг болзортонь бэлдэжэ, түлишэ тухай hаналаа табиха, малшадые худалдаа наймаанай, ажаhуудалай, медицинскэ болон соёлой талаар хангаха хүдэлмэреэ hайнаар ябуулха, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр халан абаха гээшэ шухалада тоологдоно. Эдэ бүгэдые бэелүүлгэдэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, шефскэ туhаламжа үзүүлдэг коллективүүдэй, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг хүдэлмэрилэгшэдэй бодото туhаламжа үзүүлхэ байhандань бидэ батаар найданабди.

Бидэ, хонишод хонин ажалда тохёолдоhон ушаралта байдалда, илангаяа хонидые гарзагүйгөөр эрхилхэ хэрэгтэ hанаагаа ехээр зобонобди. Энэ hалбариие саашадань хүгжөөхэ хэрэг ганса маанарhаа бэшэ, мүн зоотехникүүдэй ажалhаа сэхэ дулдыдаха байна. Зоотехникүүдэй нангин уялгануудай тоодо: зүбөөр отарануудые бүридхэхэ, саг соонь ветеринарна-hэргылэмжын хүдэлмэри үнгэргэхэ, үбшэн малые хододоо саг соонь аргалжа байха, хонишодой бүхы ажалдань технологическа журамые шангалха гэхэ мэтэшэлэн ороно. Хонин ажалые хүгжөөхэ талаар технологи зүбөөр хэрэглэхэ, селекционно-племенной хүдэлмэриие hайжаруулха хэрэгтэ манай мэргэжэлтэдэй бодото бэеэрээ туhалха байhандань бидэнэр ехэтэ найданабди.

1985 ондо хонин ажалые ашаг үрэтэйгөөр эрхилхэ зорилготой социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй hүүлшын жэлэй, мүн бүхыдөө табан жэлэйнгээ түсэб болон даабаринуудые дүүргэжэ, үлүүлэн дүүргэжэ, Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ габшагайгаар ажаллажа, болото туhаламжа оруулха байhыень бүхы хонишодые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые бидэнэр уряалнабди.

(Энэ уялга августын 20-до болоhон республикын хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ баталагдан абтаа).

ФЕРМЭ БҮХЭНДЭ—ЭЛБЭГ ТЭЖЭЭЛ

ҮДЭР БҮХЭНДЭ — ҮНДЭР БҮТЭЭСЭ

РЕПОРТАЖ

БАПСЫН-ҮБЭР... Эндэ Хориин районой Анаагай совхозой мянга шахуу гектар сабшалангай үргэн нэлэнхы тала дайда нэмжын хабтайна. Һэрюухэн hэбшээндэ, үндэрөөр ургаhан үдхэн ногоон далайн нюруудал адляар миралзан долгилно. Тэрэнэй дундуур эртэ үглөөнhөө үдэшын харанхы болотор тракторна косилкануудай үбhэ ногоо хирган унагааха, хатаhан ногоо тармажа, бухалнууд болгохо, удаань hүриижэ байхань элеэр харагдана.

Үдэ багаар наранай баруун урда гарахадань, бидэ эндэ хүрэжэ ерээ hэмди. Вениамин Петрович Ситниковэй даадаг бригадын халуун ажал түлэг дундаа ябажа байгаа бэлэй.

— Мүнөөдэр яhала таатай зохид уларилтай үдэр тогтобо. Эртэ үглөөнhөө хойшо тракторна дүрбэн косилкамнай торон тогтонгүй сабшажал байна. Хатаhан үбhэеэ тармаад, hүри бодхоожо байнабди, — гээд нүхэр Ситников хэлэхэ зуураа, — механизатор Гаврил Александрович Косыгин hүри хаяжа байна. Тэрэнэй оройдо байгша сомоонуудые бэрхээр нюруулдаг Петр Бадмаев мүн бэеэрээ, — гэжэ дуулгаба.

Энэ оньhожоруулагдамал звенодо 15 трактор, мүн үбhэ сабшаха, тармаха, hүрилхэ оньhон техникэ хүсэд хүрэхөөр үгтэнхэй. Тус коллективэй гэшүүд тэрэнээ ехэ шадабаритайгаар, бүтээсэтэйгээр хэрэглэнэ.

Үбhэ хуряажа эхилhэнhээ хойшо эдэнэр тэжээл бэлэдхэхэ түсэбтэ даабаряа 53 процент дүүргээ гэхэ гү, али дүн хамта 17 мянга гаран центнер хуряажа абаад байна.

Совхозой тус звеногой үбhэшэд үбhэ бэлэдхэхэhээ гадуур сенаж даралсана. Байсын-Үбэртэ совхозой суута хонишон Бадмажап Дондоковой эхэ хонидой отарын үбэлэй байрын дэргэдэ эрхим hайнаар түхеэрэгдэhэн, цементээр шудхаhан ханатай нүхэн соо түрүүшын 1000 тонно сенаж дарагдаба.

Мүнөө тэндэhээ хоёр модоной зайда оршодог hубай хонидой үбэлэй байрын дэргэдэхи нүхэн соо баhал мянгаад тонно сенаж дарагдажа эхэлэнхэй. Ситниковэй звеногой гэшүүд хоёр үдэрэй туршада эршэтэй шангаар хүдэлхэдөө, түсэбтэ даабаряа дүүргэжэ шадахань. Иигэжэ тэдэнэр хамта дээрээ 2000 тонно эрхим шанартай энэ зүйлэй тэжээлтэй болохонь гээшэ.

Эндэ КСК-100 түхэлэй комбайнаар ажахын дүршэлтэй механизатор Александр Корнаков сенажай ногоо сабшан, халаанайнгаа даабариие 110 — 115 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

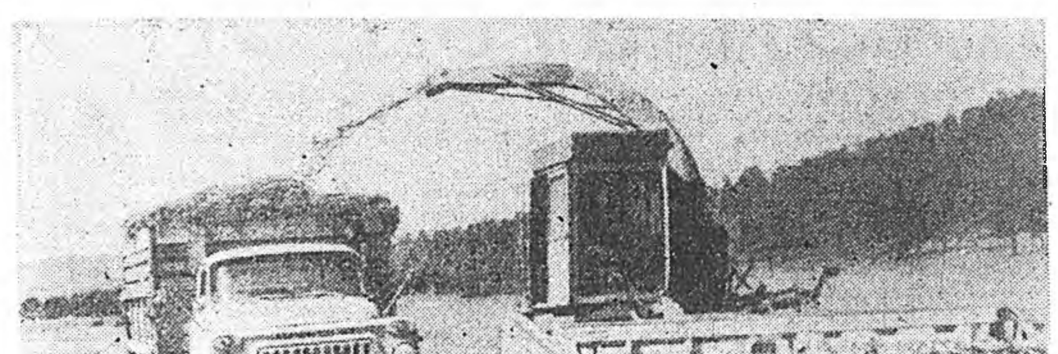
Сабшагдаhан ногооe зөөлгэ дээрэ ашаанай автомашинануудай жолоошод комсомолшууд Григорий Антонов, Юрий Ефимов, Олег Пластинин гэгшэд онсо шалгарнад.

Нүхэн соо асарагдаhан үбhэ ногооe механизатор Петр Лосев К-700 түхэлэй тракторaар нягтаруулан дарана. Тэрэнэй хэhэн хүдэлмэринь үндэр сэгнэлтэдэ хүртэнэ.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: комбайнер Александр Корнаков, сенажда ногоон сабшагдана, ашаанай автомашинын жолоошон Григорий Антонов.

Ф. АГИЛЬДИНАЙ
фото.

ДЕЛЕГАЦИ МОРДОБО

Фашис дарлалта мүлжэлгэhөө Румыниие сүлөөлhөөр 40 жэлэй ойдо зорюулагдажа, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. И. Воротников түрүүтэй совет партийно-правительственна делегаци РКП-гэй ЦК-гай, СРР-эй Гүрэнэй Соведэй ба правительствын уряалаар Бухарест ошохоёо Москваhаа мордобо. Молдавиин Компартиин ЦК-гай секретарь П. П. Петрик, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд — СССР-эй Оборонын министерствын генеральна инспектор армиин генерал И. Г. Павловский, СССР-hээ СРР-тэ байдаг элшэн сайд Е. М. Тяжельников тэрэнэй бүридэлдэ ороно.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд — СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. Ф. Мальцев, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшонор Л. Б. Ермин, В. П. Орлов, мүн КПСС-эй ЦК-гай таhагые даагшын орлогшо Г. Х. Шахназаров болон бусад тусхай тушаалтад аэродром дээрэ делегациие үдэшэбэ.

(ТАСС).

АЛДАРТА ОЙ

Халхын-Гол дээрэ империалис Японой сэрэгүүдые hамна бута сохижо, илалта туйлаhаар 45 жэлэй ойдо зорюулагдаhан ниислэлэй олониитын ба Москвагай гарнизоной сэрэгшэдэй түлөөлэгшэдэй суглаан августын 21-дэ Москвада болобо.

СССР-эй оборонын министрэй орлогшо армиин генерал И. Н. Шкадов суглаан дээрэ элидхэл хээ. Япон булимтарагшадые hамна бута сохилго Улаан Армиин ба Монголой Арадай-революционно армиин дайшалхы ехэ арга боломжотой, түгэлдэр хүсэтэй байhые бүхы дэлхэйдэ харуулаа hэн гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Совет болон монгол сэрэгүүдэй туйлаhан илалта пролетарска интернационализмын хүсые, тэрэнэй революционно туйлалтануудые хамгаалха талаар хани барисаата орондоо совет арадай туhалхаар бэлэн байhые тодо хурсаар элирхэйлэн харуулаа hэн. Совет-монгол харилсаан жэлhээ жэлдэ хэлбэришэгүйгөөр бэхижэнэ, али бүхы hалбаринуудта улам үргэнөөр хүгжэнэ гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

СССР-тэхи МНР-эй посольствын дэргэдэ байдаг сэрэгэй ба агаарай-сэрэгэй атташе, генерал-майор Д. Бавуу үгэ хэлэбэ. Манай Эхэ орониие сахин хамгаалгада, социалис общество байгуулгада туhаламжа, д э м ж э л г э үзүүлhэнэйнь түлөө КПСС-эй ЦК-да, Совет правительствада, совет арадта үнэн зүрхэнhөө баяр баясхалан хүргэнэбди гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

(ТАСС).

ЛЕНИНЭЙ СОРАТНИК

Владимир Ильичэй эгэшэ А. И. Елизарова-Ульяновагай түрэhөөр 120 жэлэй ойтой дашарамдуулан, ленинскэ уншалганууд августын 21-дэ Москвада, В. И. Ленинэй Түбэй музей соо болобо.

Мэргэжэлтэ революционер, Совет гүрэнэй ба партийна элитэ ехэ ажал ябуулагша А. И. Елизарова-Ульянова хододоо, бүхы юумэндэ Ленинэй хараа бодолые гүнзэгыгөөр, батаар баримталдаг байгаа.

Агуухэ Октябриин социалис революциие бэлдэлгэдэ А. И. Елизарова-Ульянова эдэбхитэйгээр хабаадаhан, гэгээрэл болон хэблэлэй талаар, агуухэ Ленинэй сургаал hургаалнуудые нэбтэрүүлгэдэ тэрэ ехэ, үрэ түгэс хүдэлмэри ябуулhан байгаа гэжэ уншалганууд дээрэ тэмдэглэгдээ.

СОВЕТ ШАГНАЛ БАРЮУЛАГДАБА

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Б. А. Ашимов Ази болон Африкын арадуудтай hаналаа нэгэдэлгын эмхиин генеральна секретарь Нури Абдель Раззагта Арадуудай Хани барисаанай орден Кремль соо барюулба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэhөө Б. А. Ашимов Н. Абдель Раззагые түрэhөөр 50 наhанайнь ойгоор үндэр дээдын хайра шагналаарнь үнэн зүрхэнhөө амаршалхадаа, колониализмда эсэргүү, национальна бэеэ дааhан байдалай ба эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ тэрэнэй ехэ габьяатай байhые тэмдэглээ.

Тэрэнэй ажал ябуулгые үндэрөөр сэгнэhэнэйнь түлөө Н. Абдель Раззак Совет гүрэндэ гүнзэгы сэдьхэлhээ баяр баясхалан хүргэбэ.

(ТАСС).

ХИМЛЭГШЭД ОЛОШОРНО

...кын районой үбhэ... ...нда дэлгэрhэн со...рысөөнэй дүнгүүд ...ай гэшүүн бүхэн...гдэhэн үбhэнэй ...р гаргагдана. Тии...эй долоон хоногой ...тус тустаа 180 цен... ...э соможо абаhан ...ский» совхозой та...ортай долоон хүн...эhэн Михаил Иоси...скорбинай хүтэлбэ...вено түрүүлбэ. Ой...вхоздо Михаил Степанович Тугаринай хүтэлбэрилдэг оньhожоруулагдамал звенодо гэшүүн бүхэнлэнь дунда зэргээр 159 центнер үбhэн хуряагдажа, хоёрдохи hууринда гараба. Тэдэнэр hүүлшын долоон хоног соо 2130 центнер үбhэ hүриилжэ үрдиhэн байна.

Байгал-Худариин совхозhоо Николай Тыпхеевич Онтобоев болон Александр Владимирович Андреев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг үбhэшэд звеногойнгоо гэшүүн бүхэндэ 157—151 центнер үбhэ хуряаба.

Гар хажууршадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Романовай отделениин Прокопий Кирсантович Хлызовэй звено түрүүлнэ. Тэдэнэр долоон хоногой турша соо 335 центнер үбhэ сомоо гэхэ гү, али звеногойнгоо гэшүүн бүхэндэ 20 гаран центнер тэжээл бэлэдхэhэн байба.

Н. ДАМБАЕВ.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ЗВЕНО

Анатолий Жерловой хүтэлбэрилдэг тэжээл бэлэдхэдэг комсомол-залуушуулай звено байгша ондо байгуулагданхай. Загарайн районой «Гигант» колхоздо байгуулагдаhан тус звено түрүүшынгээ үдэрhөө бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, 15 үдэрэй туршада 1800 центнер ногооной рулон пресслээ гэхэ гү, али түсэбөө 200 центнерээр үлүүлээ.

Звеньевой А. Жерлов түрүүтэй тэжээл бэлэдхэгшэд В. Филиппов, В. Леонов, С. Бородин болон бусад урма зоригтойгоор ажалланад. Тэдэнэй ажалай түрүүшын дүнгүүдэй гаргагдахада, комсомол-залуушуулай звеногойхид н э г э гектар сабшаланhаа даабариhаа үлүү 4 центнер үбhэ хуряаhан байна.

Л. ДОРЖИЕВ.

ХОНИН АЖАЛАА ХУРДАНААР ХҮГЖӨӨ[ЛГЭ]

Республикын Хүдөө ажахын министр Н. Н. НАЙДАНОВАЙ элидхэлһээ

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мүнөө республикын Эдеэ хоолой программые бэелүүлхын тула эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай. Табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада республикамнай ноохо бэлэдхэхэ түсэбөө 100 процент, һү—106, үндэгэ—105 процент дүүргээ юм. Энэ хугасаа соо мяха, ороохо таряа, хартаабха, овощ тушааха түсэбүүд бэелүүлэгдэнгүй үлэнхэй.

1983—1984 онуудай үбэлжэлгын үедэ нилээд таарамжатай байһанһаа уламжалан, мал ажалдахи байдал зарим тэды һайжараа. Үхэр малай, гахайн, адуу моридой тоо толгой олошоруулагдажа, үнеэдэй һү шэмэ туд бүрэ 30 килограммаар дээшэлжэ, гүрэндэ сагаан эдеэ тушааха хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ арга олгоо.

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхим үрэ дүнгүүдые туйлажа, малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, 1983—1984 онуудай үбэлэй үедэ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилжэ бэлэдхэлгые дээшэлүүлһэн манай республика КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба.

Зүгөөр үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ бүхы дээрээ тэжээлээр нилээд һайнаар хангагданхай байбашье, һанаһанда хүрэмөөр дүн туйлагдаагүй. Гүрэндэ мяха тушааха түсэб дүүргэгдөөгүй, мүн ноохо бэлэдхэхэ даабари бэелүүлэгдэбэгүй. Тиихэдэ бүхы түрэлэй мал олоор гарзалаа.

Хони үсхэбэрилгэ хадаа республикымнай мал ажалай гол һалбаринуудай нэгэн мүн. Хүдөө ажахыда үйлэдбэрилэгдэһэн бүхы продукциин 24 процентнь, мүн мал ажалай 30—33 процентнь энэ һалбариһаа абтадаг юм.

1990 он хүрэтэрхи үедэ бэелүүлэгдэхэ СССР-эй Эдеэ хоолой программые баталһан КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй һүүлээр арадай ажахыда хонин ажалай үүргэ нүлөөнь эрид дээшэлээ. Эдеэ хоолой программа дотор ноохо, хонинной мяха үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ, мүн мал ажалые томодхожо, хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн болохо тэжээлэй, үүлтэр һайжаруулгын шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ анхарал хандуулагдаа юм. Хони үсхэбэрилэгшэдэй хүсэл оролдолго гол түлэб хонидой ноохо, мяханайнь талаар ашаг шэмынь дээшэлүүлхээр, мүн үдэстэй, түргэн томо болохо ба угаагдаһан сэбэр утаһанай ехээр гарахаар, хонин ажалһаа абтадаг бүхы продукциин шанарые эрид һайжаруулхаар, ажахынуудтахи үүлтэртэ хонидой фермэ, отарануудые улам үргэдхэхөөр шэглүүлэгдэнхэй байха гэжэ заагданхай. Хони үсхэбэрилгэеэ томодхожо, түргэн хүгжөөжэ байһан зонодо энэ һалбарине промышленна үндэһэ һуури дээрэ гараха гэжэ тодорхойлогдоһон юм.

Парти, правительствын тодорхой эдэ эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, республикын хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хони үсхэбэрилгэеэ хүгжөөхэ талаар зохихо хэмжээнүүдые абажа байнхай.

Үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ олохон колхоз, совхозууд, районууд хони үсхэбэрилгэеэ хүгжөөхэ талаар муу бэшэ дүнгүүдые туйлаһан юм. Илангаяа Түнхэнэй, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Хориин районуудай ажахынууд амжалтатай.

Зэдын районой «Коммунизм» колхоз, Оёорой совхоз, Хэжэнгын районой Загаһатын, Захааминай районой Хамниин совхозууд жэл бүхэндэ 100 эхэ хонин бүхэнһөө 90-һээ дээшэ хурьга абана. Байгша ондо Зэдын районой «Коммунизм» колхоз 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абажа түлжүүлһэн, хонин бүхэнһөө 3,2 килограмм ноохо хайшалһан байна. Ажахын хонишодой табан бригада 100 эхэ хонин бүриһөө зуунһаа олон хурьга түлжүүлээ. Мүн колхоз ноохо үйлэдбэрилхэ дүрбэн жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ шадаһан байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз эрхим дүн туйлана. Тус ажахыда зоотехническэ хүдэлмэри муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй, эрхим үүлтэрэй, ашаг шэмэ ехэтэй хонид илгагдажа үсхэбэрилэгдэнэ. Оролдосотой, дүршэлтэй хонишодой зэргэ олошоруулагдажа, хонидынь, илангаяа түлгэ, зуһагуудынь һайн шанартай тэжээлээр хоолуулагдана. Хонишодой жэлэй дүнгөөр колхоздо 100 эхэ хонин бүриһөө 92 хурьган түлжүүлэгдэжэ, хонин бүхэнһөө 4,5 килограмм ноохон хайшалагдаһан байна.

Республикын хонин ажалые хүгжөөлгэдэ хонишодой түрүү бригаданууд ехэхэн хубитаяа оруулна. Байгша ондо хонишодой 124 бригада 100 эхэ хонин бүриһөө 100, мүн дээшэшье хурьга түлжүүлжэ, эхэһээнь амяарлажа тушаагаа.

Республикын хонишодой дунда дэлгэрүүлэгдэһэн социалис мүрысөөндэ Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Дашинима Буодиевич Сундуев урда мэтэ онсо эрхимлэнэ. Тэрэ байгша ондо 583 эхэ хониноо 880 гэхэ гү, али 100 эхэ хонин бүриһөө 151 хурьга абажа түлжүүлһэн, хонин бүхэнһөө 5 килограмм ноохо хайшалһан байна. Загаһатын совхозой ахалагша хонишод Михаил Махасович Шалуев, Иван Булгатович Елбаев гэгшэд 100 эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга абажа, хонин бүхэнһөө 4,7—3,9 килограмм ноохо хайшалаа. Тиихэдэ холуур алдаршаһан хонишод, Социалис Ажалай Геройнууд Г. Л. Рабдаев, О. Э. Сангадиева, В. Г. Романова гэгшэд эрхим дүнгүүдые туйлаһан байна. Эдэнэрнай үйлэдбэриин ёһотойл түрүүшүүл мүн. Эдэнэй хэһэн ажал, туйлаһан дүнгүүдынь республикын хони үсхэбэрилэгшэдэй олон мянган коллективүүдтэ бодото жэшээ боложо үгэнэл.

1984 ондо республикымнай хонишод 55465 центнер ноохо хайшалжа суглуулха даабаряа 48257 центнертэ хүргэжэ, түсэбөө 87 процент дүүргээ. Байгша ондо угаагдаһан сэбэр утаһаар бүхыдөө 2800 центнер ноохо тушааха түсэбнай августын 15-най байдалаар 25 процент дүүргэгдээд байна. Урдишалан багсаамжалһанай ёһоор, түсэбнай 89 процентдэ хүргэгдэхэ юм. Тиихэдэ Зэдын, Сэлэнгын, Яруунын районууд түсэбөө дүүргэжэ шадахагүйн гээшэ.

Байгша оной августын 15-най байдалаар колхоз, совхозуудай складуудта 20100 центнер ноохон тушаагдангүй хадагалаатай муудажа байнхай. Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ ба шанарыень хинаха талаар гүрэнэй инспекци гүрэндэ ноохо тушаалгые түргэдхэхэ, хинан шалгаха талаар зохихо хэмжээнүүдые абанагүй. Мүнөө илангаяа Зэдын, Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын районуудта тушаадахаар ноохон ехэ байһаар.

Хүн зонһоо ноохо тушаажа абаха талаар Буркоопсоюз бүхы арга боломжоёо дүүрэнээр хэрэглэнэгүй. Бүхыдөө 4240 центнер ноохо бэлэдхэхэ түсэбөө оройдоол 1574 центнертэ хүргөөд байнхай.

Ерэхэ жэлдэ ноохо гүрэндэ тушааха түсэбөө дүүргэхэ гээшэ бүришье шахардуу байха. 1985 ондо 30400 центнер ноохо тушааха даабари үгтэнхэй. Энэнь 1984 онойхидо оройдоо 2400 центнерээр ехэ болоно. Иимэ ехэ түсэбөө сум дүүргэхынь тула хонин бүхэнһөө 3,8 килограмм ноохо хайшалха байна.

Эндэ элирүүлэгдэһэн гол дутагдалнууд тушаа тогтожо хэлээгүйдэ аргагүй. Тусхайлбал, хониноо ноохон багаар абтажа, бага шэгнүүртэй хонид гүрэндэ тушаагдана, мүн эхэ хонид олоор һубайржа, ухэл гарзада ороно гээшэ. Байгша оной августын 1-нэй байдалаар хонин бүхэнһөө 3,1 килограмм ноохон хайшалагдажа, 100 эхэ хонин бүриһөө 72 хурьган абтабашье, оройдоол 61-иинь түлжүүлэгдэжэ эхэһээ илгагдаа.

Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, хонидой ухэл гарза дээшэлээ. Энэ хугасаа соо илангаяа Сэлэнгын райондо хонин олоор гарзалһан байна. Тиихэдэ Сэлэнгын совхоздо, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хонид олон гарзалаа. Ветеринарнуудай тодорхойлон тайлбарилһанай ёһоор, 2,5 процентнь үбшэ хабшанда нэрбэгдэһэн, 16 процентнь туража үхэһэн байгаа. Үлдэгшэнь элдэб юрын үбшэнһөө гарзалаа юм. Хонидой ухэл гарза гол түлэб һүрэгөө намарай сагта һайнаар бэлшээжэ таргалуулаагүй, хүсэд хүрэхөөр шэмэтэй тэжээлээр хооллуулаагүй гэхэ гү, али хони үсхэбэрилхэ технологиёо будүүлигээр хазагайруулһанһаань болоо гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Республикын олохон колхоз, совхозуудта зооветеринарна мэргэжэлтэд бодото тушаалайнгаа эрилтээр мал ажалай технологи хүтэлбэрилэн эрхилхэ ажалда хам оролсоногүй, ветеринарна-һэргылэмжын хэмжээ ябуулгануудые саг болзортонь шанартайгаар үнгэргэнэгүй, тэжээл шанаржуулан бэлэдхэлгээр һонирхоногүй, харин элдэб эмхидхэлэй асуудалнуудые шиидхэнэ. Манай республикада дүршэлтэй бэрхэ мэргэжэлтэд олон. Жэшээлбэл, Хэжэнгын районой Загаһатын совхозой зоотехник-селекционер А. А. Хаданов, Үдын совхозой ахамад зоотехник В. К. Халматов, «Коммунизм» колхозой ахамад зоотехник А. С. Хахалов болон бусадай дүршэл баян.

Хонидой һүрэг олошоруулха гээшэ хони үсхэбэрилхэ технологиин гол асуудал мүн. Зүгөөр һалбари эрхилхэ энэ үндэһэн асуудал һанаһанда хүрэмөөр шиидхэгдэнэгүй.

Республика доторой 100 эхэ хонин бүхэнһөө 76-һаа дээшэ хурьган абтанагүй. Бэшүүрэй райондо 72-һоо, Хэжэнгын райондо 70-һаа дээшэлэнэгүй. Мүн Сэлэнгын, Хориин районуудта хурьгад үсөөнөөр абтана. Байгша ондо 66 колхоз, совхозууд 100 эхэ хонин бүриһөө 70-һаа үсөөн хурьга абаа. Тиихэдэ 52 ажахыда 100 эхэ хонин бүхэнһөө 60-һаа үсөөн хурьган түлжүүлэгдэжэ, эхэһээ илгагдаа.

Гол шалтагынь гэхэдэ, зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд хонидой һүрэг олошоруулха хэрэгтэ хангалтагүйгөөр хандана, хонишодоор ажаллаха хүнүүдые зүбөөр шэлэжэ томилногүй.

Мүнөө үедэ хони үсхэбэрилгэдэ 6400 гаран хонишон ажаллана. Энэмнай ехэ хүсэн. Суурхаһан түрүү хонишодтой зэргэлэн түсэбөө, уялгаяашье дүүргэдэггүй хонишод һүрэг даажа абанхай ажаллана. Иимэ хонишод жэл бүри хурьга үсөөнөөр түлжүүлхэһээ гадна, хони, хурьгадаа олоор гарзалуулна. Жэшээлбэл, Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхоздо, Загарайн районой «Гигант» колхоздо һүрэг хонид дүршэлгүй, харюусалгагүй хүнүүдтэ даалгагдана. Энээнһээ уламжалан, хонидойнь ашаг шэмэ доошоложо, олоор гарзална.

Худэриин совхозой С. Г. Цыбиктаровай бригада 624 эхэ хониноо 215 хурьга абажа, 113 хурьгаяа гарзалуулаад, оройдоол 102 хурьга эхэһээнь илгаа гэхэ гү, али 100 эхэ хонин бүриһөө 15 хурьга түлжүүлһэн байна. Мүн С. А. Дылыковагай отарада 629 эхэ хониноо 167 хурьган тэжээгдээ. «Георгиевский» совхозой ахалагша хонишон А. Ефремовэй бригадада 100 эхэ хонин бүриһөө 21,6 хурьган абтаа. Иимэ гээгдэлһээ гарахын тула дүршэлтэй бэрхэ хонишодто залуушуулые даалгажа, һурган хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэхэ хэрэгтэй. Мүн хонишодой үе байгуулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ зэргэтэй. Хонишоноор эрхим механизаторнуудые, жолоошодые, барилгашадые томилхо, ажалыень хамтын подрядай гуримаар эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Олонхи ушарта хонишодой һуралсал, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлгэ ёһын тэдыдэ үнгэргэгдэнэ. Энээнһээ уламжалан, хонишодой оройдоол 31 процентнь «Мал ажалай I—II классай мастер» гэһэн нэрэ зэргэтэй гээшэ.

Хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ соёлой, ажахуудалай таарамжатай эрхэ байдал байгуулжа, үбэлэй, зунай байрануудта 1—2 квартиратай дулаан гэрнүүдые бариха хэрэгтэй.

Тобшолбол, хонишоной мэргэжэлэй хүндэтэй байхаар бүхы юумэ хэхэ болонобди. Энээние районуудай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, районой болон сельсэ Соведүүд, ниитын эмхинүүд бэелүүлхэ зэргэтэй.

Хурьгадаа оройтон илгаһан мүртөө эхэ хонидоо һайнаар бэлдээгүй дээрэһээ искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ муу шанартайгаар үнгэргэжэ, хурьгадые үсөөнөөр абажа түлжүүлнэ.

1983 ондо Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Яруунын, Бэшүүрэй районой хонишод искусственна аргаар хони үрэжүүлхэ түсэбөө дүүргээгүй. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй районой ажахынууд искусственна аргаар үрэжүүлхэ хонидойноо тоо 10 мянга гаран эхэ хонёор хорооһоо. Нёдондо Суулгын совхоздо, «Заганский» колхоздо искусственна аргаар хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэри саг соогоо ябуулагдаагүй орхигдоо һэн. Энээнһээ уламжалан, Суулгын совхоз 100 эхэ хонин бүриһөө 64, «Заганский» колхоз 51 хурьга түлжүүлээ.

Иимэ дутагдалай дахяад дабтагдахагүйн тула хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд искусственна аргаар хони үрэжүүлхэ хүдэлмэрез ёһотой һайнаар эмхидхэхэһээ гадна эхэ хонидой отара бүхэндэ, үрэжүүлгын пункт бүхэндэ шанарыень хинан шалгажа, саг үргэлжэ туһа хүргэжэ байха болоно.

Нёдондо Улаан-Үдын районой ажахынуудта үүлтэртэ малай гол предприятиһаа Хойто-Кавказай үүлтэрэй хусануудай үрэһэн абаашагдаа һэн. Зүгөөр эдэ ажахынуудта холимог үүлтэрэй хурьгад абтаагүй. Ушарынь гэхэдэ, эндэ асарагдаһан хусын үрэһэн хэрэглэгдэнгүй, муу үүлтэрэй хусанууд һүрэгтөө һула табидаг байһаниинь элирүүлэгдээ юм. Иигэжэ тус ажахынуудта үлбэр бага бэетэй хурьгад абтажа олоор гарзалаа гээшэ. Зоотехническэ эгээл шухала хэмжээнүүдэй нэгэн болохо искусственна аргаар хони үрэжүүлгые тоонгүй орхижорхидог дурсагдагша ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энээндэ анхаралаа огто хандуулхаяа болинхой. Тиимэһээ эндэ түгэс бэлэдхэлтэй техник-үрэжүүлэгшэдшье байхагүй.

Улаан-Үдын районой ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд үнгэрһэн жэлэй дутагдалнуудһаа мүнөөшье тобшолол хээгүй. Һүүлэй шалгалтын дүнгөөр тус районой «Дружба», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта хурьгадынь мүнөөшье эхэһээ илгагдажа амяарлагдаагүй. «Искра» колхоздо хусануудынь эхэ хонидой отарануудта асарагдаад, һүрэгтэ һула табигдана. Районой олохон ажахынуудта эхэ хонидойнь, хусануудайнь хүшэ тамир муу байхаһаа гадна үрэжүүлгынь пункт бэлэн болгогдоогүй.

Абтаһан хурьгадаа бүридхэлдэ абаха гээшэ шухала. Байгша ондо хурьга абахаар 766 мянган эхэ хонин үрэжүүлэгдээ һэн. Тиин бүхыдөө 626 мянган хурьган абтажа, үрэжүүлэгдэһэн эхэ хонидой 18 процентнь түл үгөөгүй. Хэжэнгын райондо 12 мянган, Бэшүүрэй районой 10 мянган, Зэдын районой 20 мянган, Сэлэнгын районой 14 мянган хурьган абтаагүй. Олонхи ушарта абтаһан хурьгадынь бүхыдөө бүридхэлдэ абтанагүй гэхэ гү, али гарзалһан хурьгадаа нюуна, далдална бшуу. Хойшодоо энэ дутагдал дары усадхагдаха ёһотой.

Хони үсхэбэрилгээ томодхожо, хурданаар хүгжөөхэ эрилтын табигдаад байһан мүнөө үедэ селекционно-үүлтэрэй хүдэлмэри гол һуури ээлнэ. Гэбэшье мүнөө үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэридэ анхарал хандуулагданагүй, нарижуулан һайжаруулха талаар гол шэглэл хараалаагүй байха юм. Республикын үүлтэртэ малай гүрэнэй нэгэдэл, районуудай хүдөө ажахын управлени, олохон колхоз, совхозууд Забайкалиин үүлтэрэй буряад түхэлэй хонидой генетическэ арга боломжые хүсэдөөр хэрэглэнэгүй.

Иимэ хони олоор үсхэбэрилдэг «Победа» колхоз (Бэшүүр), Ивалгын ОПХ, Үдын совхоз, «Байгал» ухоз зарим жэлнүүдтэ хонин бүриһөө 4,5—5,0 килограмм ноохо хайшалжа, 100 эхэ хонин бүриһөө 90—100 хурьга абадаг байһан юм. Хонишодой зарим бригаданууд хонин бүриһөө 6,5—7,0 килограмм хүрэтэр ноохо абагша бэлэй.

Байгша ондо эдэ дүнгүүд нилээд доогуур. Жэшээлбэл, Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо, Сэлэнгын, Анаагай, «Георгиевский», Чисаанын совхозуудта хонин бүриһөө 3,1—3,3 килограмм ноохон абтажа, 100 эхэ хонин бүхэнһөө 46-һаа 75 хүрэтэр хурьган түлжүүлэгдээ һэн.

Эхэ хонидоо, эмэ түлгэнүүдэе искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ үргэнөөр ябуулаагүй, мүн саг болзорыень ямаршье баримтагүйгөөр хорооһонһоонь боложо, үүлтэртэ ажахынуудай, предприятинуудай ашаг шэмэ ехэтэй хусануудаа хүсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэнэгүй гэхэ гү, али нэгэ хаһа соогоо тус бүрээ оройдоол 700—750 эхэ хони үрэжүүлнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ эхи захагүйгөөр нарин ноохотой үүлтэрэй хусануудай хүрэнгэ үргэнөөр холин хэрэглээд, һүрэг хонидоо тэжээлээр һайнаар хангаагүй байһандаа, ашаг шэмыень эрид доошолуулһаа гадна ноохонойнь утаһа үлүү нарибтар болгожорхёо. Энэ ехэ дутагдал дары усадхагдаха ёһотой.

Һүүлэй үедэ хониной классна бүридэл тон удаанаар һайжарна. Бонитировко хэгдэһэн 449,2 мянган хониной 3,8 процентнь элитэ, 33,7 процентнь 1 классай гэжэ тодорхойлогдаһан юм. Баргажанай районой колхоз, совхозуудта элитэ болон 1 классай хонид оройдоол 12 процент болохо юм. Загарайн, Түнхэнэй, Хурамхаанай районуудта бонитировко хэһэнэй удаа эхэ хонидой отаранууд бүридхэгдөөгүй. Тиигэжэ нилээд ехэ, хүшэр хүндэ хүдэлмэринь зоотехнигүүдэй бонитировкын ведомость соо үлэшоо.

Сэхыень хэлэхэдэ, республика доторнай зоотехник-селекционернүүд үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриеэ һанаһанда хүрэмөөр ябуулнагүй, зарим газарта энэ ажалыень тоогдоношьегүй. Тиимэһээ саашадаа энэ дутагдал усадхагдажа, хонидоо тэжээлээр хүсэд һайнаар хангаад, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулхаар эрилтэ табигдана.

Загаһатын, Борьёогой совхозуудта Австралиин меринос, Яруунын районой «Коммунизм» колхоздо мяха, ноохо элбэгтэй Хойто-Кавказай үүлтэрэй хусануудай хүрэнгэ хэрэглэхэдэ, яһала һайн байһаниинь элирүүлэгдээ. Тиимэһээ энэ шэглэлээр селекционно хүдэлмэри ябуулбал, һайн гэжэ һанагдана.

Хонин ажалые саашадань томодхон хүгжөөхэ, экономическа ашаг үрыень дээшэлүүлхэ гээшэ табигдаад байһан гол зорилгонуудай шухала асуудалнуудай нэгэн мүн. Мүнөө үедэ республика дотор үйлэдбэрилэгдэдэг мяханай 20 процентнь хониной мяхан этэлнэ. Тиимэһээ тушаагдаха хонидой шэгнүүр дээшэлүүлэгдэхэ һаа, Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэмнай бэрхэшэгүй байха. Мүнөө республика доторнай хони үсхэбэрилжэ тарган мяха үйлэдбэрилгэ бирагүй байһаар. Һүүлэй табан жэлэй туршада жэлдээ дунда зэргээр хонин бүхэндэ 9,2 килограмм (амидын шэгнүүрээр) мяхан үйлэдбэрилэгдөө. Тиихэдэ зарим районуудта бүришье бага байха юм. Ямар ушарһааб гэхэдэ, нэн түрүүн бүхы һүрэгтэмнай эхэ хонид үшөөл үсөөн гэхэ гү, али 42—43 процент болоно. Хоёрдохёор, хурьгад үсөөнөөр абтажа түлжүүлэгдэнэ бшуу.

Энэ байдал заһаруулхын тула 3—4 жэлэй туршада бүхы һүрэгтэхи ехэ эрье хонидоо мяханда тушаажа, орондонь эхэ хонидые үсхэбэрилхэ болоно. Тиигэжэ эхэ хонидые олошоруулхадаа түл олоор түлжүүлжэ, абтаһан хурьгад тэрэл жэлдэ шахагдаад, мяханда тушаагдаха байна. Эдэ бүхы асуудалнуудые ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд дары усадхаха ёһотой. Мүнөө үедэ хурьгадаа шахажа мяханда тушааха хүдэлмэри хаа-хаанагүй үргэнөөр ябуулагданагүй.

Һүүлэй мэдээгээр, колхоз, совхозуудта 145 мянган хурьган шахагдана. Зүгөөр шахан таргалуулха технологиинь нарижуулан һайжаруулагдаагүй дээрэһээ шэгнүүрынь ехээр нэмэгдэнэгүй. Манай республикада хурьгадые олоор шахажа таргалуулха талаар горитойхон дүй дүршэл бии байна. Жэшээлбэл, Үдын совхоздо, Сэлэнгын районой XXI нэрэмжэтэ колхоздо, Ивалгын ОПХ-да хурьгадай шадамараар шахагдадаг байһаниинь мэдээжэ.

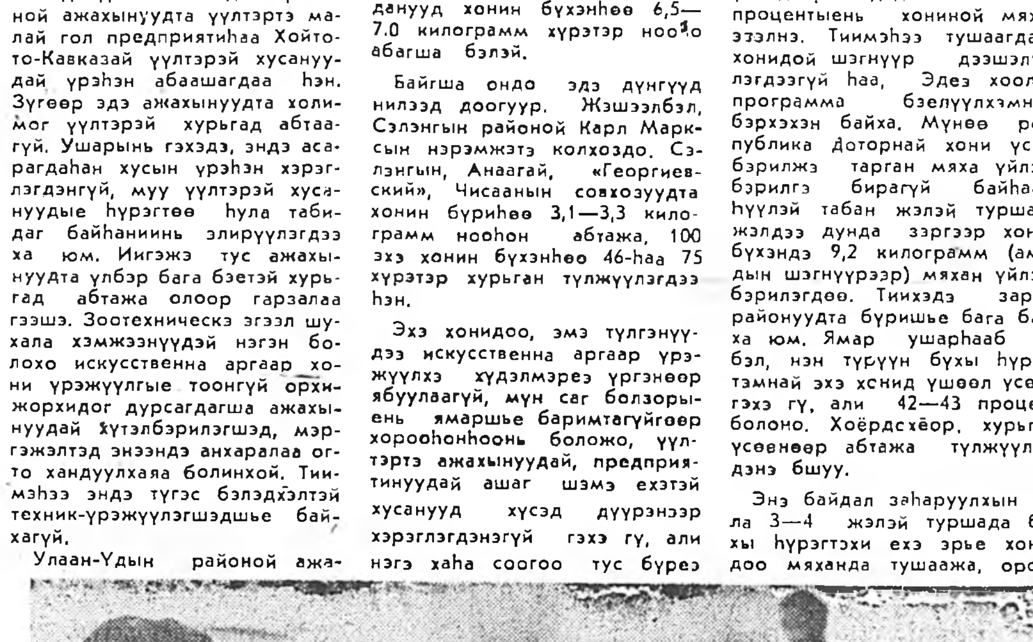
Хурьгадые шахажа таргалуулха хэрэгтэ һургуулиин һурагшад горитойхон хубитаяа оруулна. Мүнөө үедэ колхоз, совхозуудта һурагшадай үйлэдбэриин 129 бригада 187 мянган хурьга даажа абанхай аруулһана. Саашадаа үйлэдбэри һургуули хоёрой харилсаа холбоое улам гүнзэгырүүлхэ эрилтэ табигдана. Олохон районуудта гүрэндэ эльгээгдэхэ хонид муугаар шахагдажа, олонхинь туранхайгаар, шэгнүүр багатайгаар тушаагдана.

Һүүлэй табан жэлэй туршада республика дотор тушаагдаһан хонидой тус бүриин шэгнүүр 35—36 килограммһаа дээшэлэнэгүй. Тиихэдэ хахад шахуу хонидынь туранхайгаар тушаагдаһан байха юм. 1983 ондо Хурамхаанай районой ажахынуудай тушааһан хонид тус бүрее 31 килограмм шэгнүүртэй байһан мүртөө 80 процентнь дундаһаа доошо хүшэ тамиртай туранхай байгаа. Мүн Хэжэнгын, Улаан-Үдын районуудай ажахынуудай худалдаһан хонидой 62 процентнь туранхай байба. Мүнөөшье энэ байдал һайжараагүй. Үнгэрһэн 6 һарада тушаагдаһан хонидой тус бүриин шэгнүүр 36 килограмм болоһон байна. Тиихэдэ Хориин, Хяагтын, Загарайн районуудта худалдаһан хонид 26 килограмм шэгнүүртэйгээр абтаа. Саашадаа хонидоо шахан таргалуулжа, шэгнүүрыень хүсэлдүүлэнгүй тушааха ябадал усадхагдаха ёһотой. Юуб гэхэдэ, гүрэндэ туранхай, бага шэгнүүртэй хони тушаахадаа, 1,5—2,0 мянган тонно хониной мяха хиидэ алданабди. Байгша ондо мяха тушааха түсэбөө дүүргэхын тула хонин бүхэнһөө 40 килограмм шэгнүүртэйгээр тушааха эрилтэ табигдана.

Сентябрь, октябрь һарануудта тушаагдаха хонидоо мүнөөнһөө суглуулжа һүрэг байгуулаад, һайн бэлшээри, шанартай тэжээл үгэхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ мүнөө тушаагдаха хонидоо нэгэ нэгээр шэгнэжэ, 40 килограммһаа доошо шэгнүүртэй хонидоо шахаха болонобди.

Республикымнай ажалша коллектив бүхэндэ ажалай бүтээсые 1 процент нэмэхэ дээшэлүүлхэ, мүн продукциин өөрынь үнэ сэнгые түсэбһөө гадуур 0,5 процент доошолуулха талаар социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэһэн байна. Ажалай тэмсэлдэ орогшод ажалаа хамтын подрядай гуримаар эмхидхэнэ. Мүнөө хонишодой 2420 бригада иимэ гуримаар ажаллана. Зүгөөр бригадын подрядай аша үрэ тухай ойлгуулжа хүдэлмэри һанаһанда хүрэмөөр эмхидхэгдэнэгүй. Тиимэһээ колхоз, совхозуудай хүдөө ажахын управленинүүдэй, министерствын, түсэблэлгын-экономическа болон бухгалтериин албан ажалай шэнэ эмхидхэлэй онол арга тухай хонишон, хонин ажалай хүдэлмэришэн бүхэнэй ойлгохоор тайлбарилжа үгэхэ зэргэтэй.

Искусственна аргаар хонидоо үрэжүүлхэ хүдэлмэрез эмхитэйгээр үнгэргэхэ гээшэ [...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүблөөндэ хабаадагшад (зүүн гарһаа) Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон С. Ж. Ангамоев, Мухар-Шэбэрэй районой «Родина» колхозой хонишон А. Г. Чулков, Хэжэнгын районой Могсохоной совхозой хонишон Е. П. Вафина, Зэдын районой «Коммунизм» колхозой хонишон Д. Х. Дымбрылова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЭЛИДХЭЛ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ түрүүлэн үгэ абаһан Сэлэнгын районой Химнын совхозой ахалагша хонишон **А. М. Акулов** өөрынгөө даадаг бригадын ажал хэрэг дээрэ тодорхойгоор тогтобо:

—Манай бригада ажахынгаа гол һалбари болохо хонин һүрэгые эрхилжэ эхилһээр арбан наймадахи жэлээ ябажа байна. Бидэ хонин ажалда гэр бүлөөрөө хүдэлдэгбди. Ушар иимэһээ жэл бүри үрэ дүнгүүднай яһала дээгүүр байдаг. Юһэдэхи табан жэлэй дүнгөөр минии даадаг коллектив зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 124, арбадахи табан жэлэй туршада — 118 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлээд, совхоздоо тушаагаа һэн. Энэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй хугасаа соо бидэ зуун эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга түлжүүлхэ зорилго табяад, ажаллажа байнабди. Тэрэнэймнай хэрэтэй солотойгоор бэелүүлэгдэхэ байһаниинь элитэ. Мүн лэ ноохо хайшалха түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдээ бэлэй. Жэл бүхэндэ даабариһаа гадуур —4 центнер ноохон үлүүлэн ушаагдаһан байна.

Манай ажахы үүлтэртэ хонидые үсхэбэрилдэг юм. Иимэ һайн үүлтэрэй хонидые харууһалжа байгаад, муугаар хүдэлхэ аалши? Энэ жэлэй дүнгүүдээр баярлаха, бахархаха юумэн үгы. Зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 115 хурьга абажа түлжүүлээ һэмди. Үнэн дээрээ 120 хүрэтэр түл абаһан аад, хабар шуурганда хонидоймнай байрын оройнь хиидэжэ, бага-сага гарзада ороо бэлэйбди.

Һүүлэй үедэ республиканска газетэнүүдтэ, мүн мүнөөдэрэй зүблөөн дээрэшье хонишод-зуутанай үсөөржэ байһан тухай оло дахин бэшэгдэдэгшье, хэлсэгдэжэ байнашье гээшэ нааб даа. Үнэхөөрөөшье, юундэ иимэ байдалда орохо бологдобо гээшэб гэжэ бодомжолхоор болоо. Энэ шухала хэрэгые зүбөөр шиидхэхээр саг хүрэжэ ерээ. Бодото байдал дээрэһээ хараад үзэхэдэ, манай район доторшье, совхоз соошье үсөөн хурьгадые абадаг хонишод үшөөл бии байһаар. Эдэнэр даалгадаһан ажалдаа харюусалга багатайгаар хандадаг, өөһэдынгөө отарын хонидто үбһэ тэжээл бэлэдхэдэггүй, хүн юу үгэнэ ааб гээд хүлеэгээд, хараад һуудаг хүнүүд манай дунда яһала олон дайралдана. Иигэжэ байхадань, эдэнэртэ ямар амжалта ерэхэб даа. Иимэ саг зуураар хүдэлдэг хонишод олон байһаар.

Саашань юун тухай хэлэхэб гэхэдэ, зунай, намарай сагта һүрэгөө бэлшээн таргалуулха гээшэ тон шухалада тоологдоно. Хэрбээ хонидынь тарган, хүшэтэй байбал, түргэн саг соо ототой болодог. Эдэ бүгэдэ хонишодто амжалта олгоно бшуу. Иигэжэл ерэхэ жэлэй бата найдамтай үндэһэ һуури табихада, түсэб даабаринууд дүүргэгдэнэ, хонин ажалай продукци элбэг дэлбэгээр абтана ха юм,— гэжэ нүхэр Акулов түгэсхэлдөө хэлээ.

Хэжэнгын районой Загаһатын совхозой директор **Д. Т. Батомункуевта** үгэ үгтэнэ:

— Манай совхоз 25 мянган хонитой, 2600 толгой эбэртэ бодо малтай, 579 толгой адуун һүрэгтэй юм.

XI табан жэлэй эхинһээ үнгэрһэн хугасаада түсэбһөө гадуур 1537 центнер мяхан, 1836 центнер һүн, 60 центнер (сэбэр утаһаарнь тоолоходо) ноохон гүрэндэ тушаагдаа.

Эдэ жэлнүүдтэ совхоз олзо доходтойгоор хүдэлөө. Нёдондо жэлдэ ганса хонин ажалһаа 630 мянган түхэригэй олзо доход оруулагдаа. 1973 онһоо хойшо энэ ажахын хонишод, мэргэжэлтэд Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институтай нягта холбоотойгоор хүдэлжэ, Забайкалиин үүлтэрэй буряад түхэлэй хонидые олоор үсхэбэрилдэг болоһон байна. Тиигэжэ хонидой ноохоной шанар һайжаруулагдаа. Энэ жэлдэ хайшалагдаһан ноохоной 67 процентнь нэгэдэхи, 32-нь — хоёрдохи классай ноохон гэжэ элирүүлэгдээ. Бүхы ноохоной 70 процентнь меринос хонидой ноохон гээд тодоруулагданхай.

Совхозой дирекци болон партийна бюро үүлтэртэ хонидые саашадань үсхэбэрилхэ хэрэгтэ анхарал ехээр хандуулна. Жэл бүхэндэ 1500-һаа доошо бэшэ һайн үүлтэрэй хонид республикын бэшэ ажахынуудта худалдагдажа байхаар хараалагдана. Ганса энэ жэлдэ худалдагдаһан үүлтэртэ хонидой сэн 179 мянган түхэригтэ хүрэһэн байна. Тиигэжэ үүлтэр һайнтай хонидые үсхэбэрилхэ гээшэ олзо доходтой хэрэг гэжэ үшөө дахин гэршэлээ бшуу.

Гэбэшье тус совхоздо ниитын малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэгдэжэ бирагданагүй гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Һүүлэй арбан жэлэй туршада хонин һүрэг зоотехническэ нормоор хараалагдаһанһаа оройдоол 45 процент тэжээлээр хангагдадаг байгаа. Тиимэһээ тэжээл бэлэдхэхэ шухала хэрэгтэ бүхы хонишодой бригадын коллективүүд хабаадуулагдана.

Һүүлэй жэлнүүдтэ совхозой дирекци, партийна организаци хонишодой байра байдалые саг үргэлжэ анхардаг болоо. Малшадай үбэлжөөндэ һайн гэрнүүд, бани, малай байранууд олоор баригдаа. Энэ талаар совхозой шефүүд ехэ туһаламжа узүүлдэг болонхой. Тусхайлбал, Хүртэйн леспромхозойхид жэл бүри малай шэнэ байра барижа үгэдэг заншалтай. Малшадай байрын гэрнүүдтэ электрын элшэ хүсэн, газ оруулагданхай. Малшадай үхибүүд интернат-һургуулида һурана. Тиигэжэ хонишодой бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ арга боломжо олгогдожо байнхай.

Хонин ажалда чековэ гуримай нэбтэрүүлэгдэһэн ушарһаа алмалта арьбалалта хэгдэнэ. Тиигэжэ хонишоднай энэ жэлдэ материальна талаар 7880 түхэригөөр урмашуулагдаа.

Совхозой хонишодой урда малай үүлтэр саашадань һайжаруулха талаар ехэ зорилгонууд табигдана. Мүнөө зуун эхэ хонин бүриһөө 94 хурьган абтана. Энэ бага. Хонин бүриһөө хурьга абалга малшадай шухала зорилго. Гадна хурьга абалгын шэнэ технологи хэрэглэгдэхэ зэргэтэй. Хурьгадые хамтын аргаар абадаг болобол, һайн үрэ дүн туйлагдаха гэжэ түрүү хонишод М. М. Шалуевай, И. Б. Ербаевай, Д. К. Тапхаевагай хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүдэй дүй дүршэл гэршэлнэ. Эдэ бригадануудта зуун эхэ хониноо 120 гаран хурьгад абтана ха юм.

Хонин ажалые саашадань түргэнөөр хүгжөөхэ гээшэ хонишод, мэргэжэлтэдэй шухала уялга.

— Үнгэрһэн жэлэй туршада хонин ажалые хүгжөөлгэдэ ямар үрэ дүнтэйгөөр хүдэлжэ гараһыемнай хүдөө ажахын министр нүхэр Найданов элидхэл соогоо эли тодоор харуулжа шадаа,— гэжэ Захааминай районой Хамниин совхозой түрүү хонишон **В. Д. Базарова** тэмдэглэбэ. — Манай ажахы энэ жэлдэ нёдондоной-хидо орходоо яһала олон хурьга абажа түлжүүлээ. Байгша ондо «ургасатай» бай[...]

…АГ ҮРЫЕНЬ БҮРИ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

нэгэдэхи, 43,7 процентнь, хоёрдохи, 9,4 процентнь, гурбадахи классай болоно гэжэ элирүүлэгдээ. Гэбэшье эмэ түлгэнүүдэй шэгнүүр тон бага байгаа. Хонидые класс классаарнь, илгаһан дүнгүүд ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй үнгэргэдэг заседани, зүблөөнүүд дээрэ харагданагүй, энэ дүнгүүдэй ёһоор һайн үүлтэрэй хонид амяараа һүрэг болгогдон илгагданагүй.

Хонидой нооһоной шанар һайжаруулхын, мяха ехээр абахын тула Хойто-Кавказһаа асарагдаһан хусанууд үшөөл муугаар хэрэглэгдэнэ.

Хонидой үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ республикын зарим ажахынуудта мүнөө болотор анхарал багаар хандуулагдана. Жэшээнь, Түнхэнэй районой колхоз, совхозуудта үүлтэртэ хонидой бүридэл хэгдэдэггүй. Харин тиихэдэ Яруунын районой «Коммунизм» колхозой мэргэжэлтэдэй энэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулжа шадаһан ушарһаа тус ажахы үүлтэртэ хонидой ажахы болгогдохоор зууршалагдаһан байха юм.

Үүлтэртэ хонидые үсхэбэрилдэг ажахынууд олон һалбаритайнууд. Тиимэһээ олонхидонь үүлтэртэ хонидой үсхэбэрилгые зүбөөр хинаха тусхай мэргэжэлтэ, тоо бүридхэгшэ үгы байха юм. Иимэ тушаалда мэргэжэлтэдые томилхоор саг хүрэжэ ерэнхэй.

Республикын ажахынуудта эхэ хонидые бултыень искусственна аргаар үрэжүүлхэ арга боломжонууд гүйсэд бии, гэбэшье энэ хэрэгтэ Улаан-Үдын, Бэшүүрэй, Загарайн районуудай зарим ажахынуудта анхарал багаар хандуулагдана. Тус районой мэргэжэлтэдтэ шанга эрилтэ табигданагүй.

Зэдын районой Борьёогой совхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат **Г. Л. Рабдаев:**

— Мүнөөдэр эйэ зал соо колхоз, совхозуудай түрүү хонишод сугларжа, республикынгаа гол һалбаринуудай нэгэн болохо хонин һүрэгые саашадань хайшан гээд хүгжөөхэ тухай хэлсэжэ байһандань баясамаар байна. Би өөрөө хорёод жэлэй туршада хонин ажалда хүдэлжэ байһан хадаа энэ һалбарида бии байгаа дутуу дундануудта һанаагаа зобоноб. Хонишод гэзшэ элдэб уларилтай жэлдэ хүдэлжэ гарадаг. Олон жэлдэ хүдэлһэн хүнүүд ямаршье мэргэжэлтэдһээ дутуугүйгөөр ажалаа һайн мэдэхэ болодог.

Манай ажал түхэреэн жэл соо ябуулагдадаг ааб даа. Зунай сагта эхэ хонидоо таргалуулхаһаа эхилээд нооһоёо абхуултараа бүхэли жэлэй ажалай цикл болоно бшуу. Эдээн соонь хонидоо үрэжүүлхэ, түл абаха, хурьгадаа эхэһээнь һалгааха, отара бүридхэхэ ажал барагдаха бэшэ. Теэд эдэ харюусалгатай хүдэлмэринүүдые саг соонь ябуулха гэзшэ тон шухала ха юм. Жэшээлхэдэ, эхэ хонидые, эмэ зуһагуудые үрэжүүлхэ болзор мүнөө болотор тодорхойлогдоогүй байһаар. Зарим ажахынуудай хонишодой бригаданууд декабрь—январь һарануудта түлөө абана, нүгөөдүүлынь февраль—март соо хонидоо түрүүлнэ. Ямар сагта хурьга абахадань һайн бэ гэжэ ойлгохын аргагүй. Би өөрөө март һарада богони болзор соо 20—25 үдэрэй туршада түл абахада боломжотой гэжэ һанагшаб. Зарим хонишод орой хонидоо түрүүлдэг. Теэд эдэнэрэй абаһан хурьгад май һара соо тэжээлэй хомор дээрэһээ үлбэртэжэ, үбшэлжэ эхилдэг. Хонишод тэжээлгүйһөө боложо, хонидоо хурьгадтайнь гаргажа бэлшээнэ. Эндэшье малай оложо эдихэ юумэнэй хомор байдагынь элитэ. Иимэ байдалда жэжэ, нарай нялха хурьгад гарзалжа эхилнэ бшуу.

Тэрэниие усадхахын тула үбэлэй байрануудыень һайса дулаалха хэрэгтэй. Игэжэ һайнаар дулаалһан байратай, хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээлтэй байбал, январь һарадашье түл абахада өөрэгүй. Энэ болзорто абтаһан хурьгад түргэнөөр тобиржодогшье, түргэн томо болодогшье ха юм.

Теэд эдэ бүгэдэ манай совхоздо хэгдэдэггүйнь гэмшэлтэй. Нёдондо ажахымнай хонишод зуун эхэ хонин бүриһөө оройдоол 54 хурьга абаһан байна. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, мүнөө болотор ажахыда тэжээлэй бааза үшөө муу байһаар. Хонишодоор хүдэлхэ хүнүүд олдоногүй. Һүүлэй жэлнүүдтэ пенсидэ гараһан хонишодые һэлгүүлхэ талаар хүдэлмэри ябуулагданагүй. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд хонин һүрэг эрхилэгшэдтэ бодото туһаламжа үзүүлдэггүй байһаар. Эдэнэр хүн зонтой бодото ажал ябуулнагүй. Ушар иимэһээ залуушуул ажалаа орхижо ошоно. Малшадта, илангаяа хонишодой байха гэр олоор дуталдаһаар.

Оёорой совхозой хонишод январь һарада түл абадаг заншалтай юм. Теэд эдэнэрэй түлжүүлһэн хурьгадай толгой бүриин шэгнүүр эхэһээнь һалгаагдахадаа, оройдоол 16 килограммда хүрэнэ. Иимэ шэгнүүртэй нарай хурьгые саашадань мал болгохын тула нилээд шанга харууһан хэрэгтэй болоно бшуу. Зарим муу, үлбэр хурьгадынь үбэлэй, хабарай һаранuудта гарзалжа эхилнэ.

Би өөрөө урдандаа январь һара соо түл абадаг һэм. Тиихэдээ зуун эхэ хонин бүриһөө 140 хүрэтэр хурьга түлжүүлэгшэ бэлэйб. Мүнөө һүүлэй үедэ хабарынь ехэл хүйтэн байдаг болошоо. Тиигээдшье бата найдамтай тэжээлэй бааза хэрэгтэй ха юм. Эдэ бүгэдэһөө боложо, хонин ажалай продукци багаар абтана гэжэ хэлэхэдэ, алдуу болохогүй. Совхозой дирекци энэ талаар хэмжээ абахаар болоо. Партийна организаци хүн зоной дунда идеологическа хүдэлмэри муугаар ябуулна.

Саашань нүхэр Рабдаев нэгэ болзорто эхэ хонидые үрэжүүлхэ тухай сэнтэй дурадхал оруулаа.

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай цехэй начальник **Н. В. Ключеревада** үгэ үгтэнэ.

— Һүүлэй үедэ манай комбинадай хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө һайн шанартай нооһо худалдан абахын түлөө республикын болон хүршэ областьнуудай ажахынуудтай сэхэ холбоо барисаа байгуулха талаар ехэ оролдолго гаргагдаа. Мүнөө үедэ хамтадаа 375 ажахытай, тэрэ тоодо республикынгаа 130 ажахытай нягта холбоотойбди. Гэбэшье хайшалагдаһан нооһо саг болзортонь гүрэндэ тушааха талаар дутуу дунданууд үзэгдэнэ. Баргажанай районһоо оройдоо 133 тонно нооһон асарагдаа. Бэшүүрэй районойхид жэлһээ жэлдэ нооһо тушаалгаяа унжагайруулна. Олон ажахынууд 10—15 тонно болохо хэһэгүүдээр тушаахын оронидо оройдоол 3—5 тонноор багсалагдаһан хэһэгүүдые асарна.

Нооһо хайшалалгын шанар һанаһанда хүрэнэгүй. Зарим ажахынуудта нооһон муугаар хадагалагдаһан дээрэһээ утаһаниинь муудаха, шииг ехэтэйгээр комбинадта асарагдаха ушар үзэгдэнэ. Түнхэнэй, Бэшүүрэй, Загарайн районуудһаа асарагдаһан нооһоной брезент, пленко хушалтагүйгөөр зөөгдэдэг ушарһаа ехэ шиигтэй байһан. Зарим районуудта, илангаяа Захааминай райондо нооһон муугаар илгагдана. Иимэ ушарһаа комбинадта дахин илгаха хэрэг гарана. Колхоз, совхозуудта тусхай шэрын дуталдадаг дээрэһээ нооһон угаахада гаража үгэдэггүй шэрээр тэмдэглэгдэшэнэ. Игэжэ худалдагдаһан нооһоной шанар доошолно ха юм.

Дурсагдаһан дутуу дундануудые усадхаха арга боломжо ажахы бүхэндэ бии. Гансал ажахын мэргэжэлтэдэй зүгһөө эрилтын һуладаһанһаал иимэ баримтанууд үзэгдэнэ гэзшэ.

Хурамхаанай районой Уланхаанай совхозой ахалагша хонишон, Ленинскэ комсомолой шангай лауреат **Д. Х. Дамбинов** элидхэл тушаа үгэ хэлэхэдээ, үнгэрһэн жэлдэ районойнгоо, мүн ажахынгаа хонин үсхэбэрилгын хүгжэлтэ болон ушарһан дутагдалнууд дээрэ тогтожо, дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. Районой долоон хонишод зуутанай зэргэдэ гараа. Эдэнэрэй дундаһаа Гааргын совхозой ахалагша хонишод С. Э. Тыхеевагай, Д. А. Тыхеевэй, Хурамхаанай совхозһоо С. И. Банаевагай түйлаһан амжалтануудыень, эдэнэрэй дүй дүршэлыень зүблөөндэ хабаадагшадта ойлгуулһан байна. Тэрэнэй хүдэлдэг ажахыһаа гурбан хонишод зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга абажа түлжүүлээ. Районой хонишод үнгэрһэн жэлдэ Буряад ороной Россин гүрэндэ һайн дураараа ороһоор 325 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, зарим тэды амжалта түйлаа гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Залуу хонишоной даадаг бригада комсомол-залуушуулай коллектив юм. Эдэнэр 1984 ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 112 хурьга абажа түлжүүлээ, хонин бүхэнһөө дунда зэргээр 3,7 килограмм нооһо хайшалаа, хурьган бүхэнэйнгөө шэгнүүрые эхэһээнь һалгаахадаа 19,5 килограммда хүргөө.

Мүнөө тус бригада отарынгаа хонидто үбһэ тэжээл нөөсэлжэ байнхай. Ахалагша хонишон хабартаа даалгагдаһан сабшалан дээрээ органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ оруулһан, газараа һайса уһалһан байха юм. Нёдондо тэрэ бүхыдөө 1200 центнер үбһэ бэлэдхэжэ, тэрэнэйнгээ 600 центнерыень ажахынгаа хонишодто туһаламжа болгожо үгөө һэн. Мүнөө залуу хонишон 714 центнер тэжээл нөөсэлөө гэхэ гү, али түсэбөө 70 процент бэелүүлээд байна. Өөрын бэлэдхэһэн тэжээл хэзээдэшье арьбан, шанартай, шэмэтэй байдаг гэжэ тэрэ тон зүбөөр тэмдэглэнэ.

— Манай ажахы хамта дээрээ 16 мянган гектар газартай юм, тэрэнэй 9 мянганиинь таряалангай, 4 мянганиинь бэлшээриин газар болодог, —гээд Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат **А. П. Калашников** үгөө эхилнэ.— Бидэ 10 гаран мянган хони, 2100 толгой эбэртэ бодо мал, 320 толгой адуу, 400 гаран гахай үсхэбэрилдэгбди.

Арбадахи табан жэлэй үедэ хонидоймнай ашаг шэмэ 14 процентээр нэмээгдээ һэн. XI табан жэлэй үедэ нооһо үйлэдбэрилгэ жэлһээ жэлдэ дээшэлжэ, 475 центнертэ хүрөө. Хонин бүриһөө 4,5 килограмм нооһон абтана. Хурьгадые эхэһээнь һалгаахада, толгой бүхэнэйнь дунда зэргын шэгнүүр 22 килограммда хүрөө.

Дурдагдаһан дүнгүүдые түйлахын тула тус колхоздо тэжээлэй бааза байгуулха, түрүү технологи нэвтэрүүлхэ, үүлтэр һайжаруулха талаар горитойхон хүдэлмэри хэгдээ. Хонин ажал дээрэ дүй дүршэлтэй зон олоороо хүдэлдэг олонхой. Тиимэһээ эхэ хонин бүриһөө хурьган абтадаг юм. Мүнөө ажахын бүхы хонидой 53 процентнь эхэ хонид. Колхоздомнай эрэ хурьгад һайнаар шахагдажа, тэрэл жэлдээ тушаагдадаг юм. Үнинэй хонишод П. К. Брылевой, И. Е. Варфоломеевэй, М. С. Калашниковай харууһалдаг эмэ түлгэнүүдэй дунда зэргын шэгнүүр жэл бүхэндэ 40—42 килограммда хүрэжэ, толгой бүриһөөнь 4,7—5,1 килограмм нооһон хайшалагдадаг юм.

П. М. Калашниковай, А. У. Хаустовагай, И. Н. Варфоломеевагай харууһалһан зуһагуудай дунда зэргын шэгнүүр 50—56 килограммда хүрэжэ, толгой бүриһөөнь 4,5—5,5 килограмм нооһон хайшалагдадаг.

— Зуһаг хонидые искусственна аргаар үрэжүүлэгшэбди. Эхэ хонидые таба дахин лэ хурьгалуулбал, таарамжатай гэжэ тоолодогбди, — гээд нүхэр А. П. Калашников үгөө үргэлжэлүүлнэ.

Тус ажахыда ниитын малда бардам хүрэхэ тэжээлэй бааза байгуулха талаар сабшалан саг үргэлжэ һайжаруулагдана, витаминтай ногооной гурил бэлэдхэхын тула тусхай талмайда ногоон таригдана, һолоомо болоод бэшэ тэжээлэй зүйлнүүдые бүйлүүлхэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой.

Ажахын хонишод республикын Госплемнэгэдэлтэй нягта холбоотойгоор хүдэлдэг. Забайкалиин үүлтэрэй буряад түхэлэй хонидые үсхэбэрилхэ талаар 1983 ондо үнгэргэгдэһэн конференциин зүбшэл, дурадхалнуудые наринаар сахихые хонишод, мэргэжэлтэд оролдодог.

Нүхэр А. П. Калашников Ставрополиин хизаарта хони үсхэбэрилхэ түрүү дүй дүршэлтэй танилсаһан тухайгаа зүблөөндэ хабаадагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэһэн байна.

— Хурьгад эхэһээ хэды шэнээн шэгнүүртэйгээр һалгаагданаб гэбэл, 1983 оной дүнгые абажа харахада, толгой бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 17 килограммда хүрэһэн байна. Харин Загарайн районд о бүришье һаа бага, хурьган бүхэн оройдоол 15 килограмм татаа. Эдэ тоо, баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, ажахынуудта тэжээлэй баазын үшөөл һула байһыень гэршэлнэ, — гэжэ Буряадай хүдөө ажахын институдай кафедрые даагша, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат, доцент **К. Д. Миронов** тэмдэглээ.—Теэд эдэнэй хажуугаар эмхидхэлэй хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Республикын суута хонишод Г. Л. Рабдаев, А. М. Акулов гэгшэд ямар болзорто эхэ хонидые үрэжүүлхэдэ һайн байһан тухайнь тогтожо хэлээ. Олохон хонишодоор хөөрэлдэхэдэ, зариманиинь август һарые хэлэхэ юм, нүгөөдүүлынь — сентябрь нэрлэнэ. Үнэхөөр, ямар сагта эхэ хонидые ороондо оруулхаб гэжэ мүнөөдэр хөөрэлдэе. Январь һарада абтаһан түл апрель—май болотор хүсэд тобиржоод байдаг ха юм. Харин март соо гараһан хурьгадай энэ болзорто үшөөл нарай байдагынь элитэ. Тиихэтэй хамта республикын олохон хонишодой түхэрэен жэлэй туршада нэгэл газартаа байхадань, бэлшээринь хаанаһаа һайн байхаб даа! Оройн хурьгад эхэһээ һалгаагдахадаа бага шэгнүүртэй байдаг, эдэ мал үбэлжэлгээ арай шамай үнгэргөөд, намарынь үрэжүүлэгдэнэ. Иимэ түлгэнүүдһээ гараһан хурьгад мүн лэ шадал муутай байна бшуу. Ушар иимэһээ һүрэг шэнэлхэдээ, эмэ зуһагуудые зүбөөр түлжүүлхэ гэзшэ тон шухалада тоологдоно.

Саашадаа эхэ хонидые олошоруулжа шадабал, ехэ мяхан, нооһон абтаха ха юм. Ушар иимэһээ ажахы бүхэн хонин һүрэг эрхилхын тула зоотехническэ технологиие зүбөөр, өөһэдтөө таарамаар хэрэглэхэ ёһотой гэжэ нүхэр Миронов түгэсхэлдөө мэдүүлээ.

Хяагтын районой агропромышленна нэгэдэлэй соведэй түрүүлэгшэ **В. П. Фалилеев** районой хонишодой ажал хэрэгүүд тушаа, тэдэнэй саашанхи зорилгонууд тухай хэлэһэн байна. Тиихэдээ районой хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд гүрэндэ маха, һү тушааха түсэбүүдээ амжалтатайгаар дүүргэжэ ябана гэжэ тэмдэглэбэ. Районой хонишод гүрэндэ нооһо худалдаха түсэбөө 105 процент дүүргээ. Тиигэжэ энэ табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые гүйсэд бэелүүлхэ арга боломжо олгогдоһон байна. Энэ жэлдэ районой ажахынууд хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,3 килограмм нооһо хайшалжа, 4250 центнер нооһо гүрэндэ тушаагаа. Районой Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Родина» колхозуудай хонишод гүрэндэ нооһо тушаалгада бүтээсэтэ ажалаараа онсо шалгараа. Районой 80 гаран хонишодой бригадын коллектив энэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй түсэбтэ даабаринуудые бэелүүлээ.

Гэбэшье районой ажахынууд 52 мянган хурьга абаха түсэбтэй һаа, оройдоол 43600 толгой хурьга абаа. Эхэ хонидой һүрэгүүдые саг болзортонь шэнэлхэ аргагүйдэнэ. Хонидой һүрэгые шэнэлхэ, эмэ хурьгадые зүбөөр түлжүүлхэ гэзшэ ехэ удха шанартай гэжэ Хяагтын совхозой түрүү хонишон Н. Д. Самбуевай дүй дүршэл гэршэлнэ. Энэ жэлдэ түрүүшынхеэ хурьгалһан хонин бүриһөө тэрэ хурьга абажа, толгой бүхэнһөөнь 4,14 килограмм нооһо хайшалһан байна.

Хонидой үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ Республикын Госплемнэгэдэлэй үүргэ дээшэлүүлэгдэхэ ёһотой. Һүүлэй жэлнүүдтэ хонидой элдэб үбшэн олон болонхой. Тэдэниие зүбөөр, түргөөр эмшэлхын түлөө һайн эм дом хэрэгтэй. Харин Зооветснаб хэрэгтэй эмээр хонишодые муугаар хангана.

Хонидой байра барилгые наринаар хинаха, сэнгыень хямдаруулха хэмжээнүүд абтаха ёһотой. Районд о баригдаһан хониной далнуудай 30-аад процент ехэл муугаар хушагдаһан байха юм. Тиимэһээ үбэлдөө тэндэ нойтон, хүйтэн байдаг.

Районой ажахынуудта хурьгадые шахан таргалуулха талаар зарим тэды дүй дүршэл бии. «Пограничный», Хяагтын, Ехэ-Нугын, Хүдэриин, Алтайн совхозуудта, «Родина» колхоздо 2—2,6 мянган толгой хурьгад шахан таргалуулагдана. Тэдэнь сүүдхэдэ дунда зэргээр 100—130 граммаар шэгнүүрээ нэмээнэ. Тиигэжэ хурьган бүхэнэйнь дунда зэргын шэгнүүр эдэ һарануудта 27 килограммда хүрэһэн байха юм. Энэ ушар хурьгадые шахан таргалуулгые зүбөөр эмхидхэбэл, хонин ажалай ашаг үрэнь үшөөл дээшэлхэ аргатай гэжэ гэршэлнэ.

Загарайн районой «Дружба» совхозой ахалагша хонишон **Н. А. Олзобоев** комсомол-залуушуулай бригадые хүтэлбэрилдэг юм. Тус коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлхэ, хонин бүхэнһөө 3,7 килограмм нооһо хайшалжа тушааха, хурьгадайнгаа шэгнүүрыень эхэһээнь һалгаахадаа 18 килограммда хүргэхэ гэһэн социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлһэн байна. Энэ амжалта тиимэшье бэлээр түйлагдаагүй. Хонишод хэды бэрхэшээлтэ байдалай тохёолдоошье һаань, тэрэнээ дабахын тула али бүхы онол аргануудые хэрэглээ юм. Илангаяа хүшэр хүндэ сагта залуу хонишод өөһэд хоорондоо мүрысэжэ, бэе бэедээ айлшалалсахадаа, түрүү онол аргануудые халан абалсажа, зарим тэды амжалта түйлаа. Тэрэнтэй мүрысэдэг Константин Содбоевой даадаг комсомол-залуушуулай бригада мүн лэ абаһан уялгаяа бэелүүлһэн байха юм. Энэ коллектив үнгэрһэн жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абаа, хурьган бүхэнэйнгөө шэгнүүрые эхэһээнь һалгаахадаа 18 килограммда хүргөө, нооһо тушааха даабаряа үлүүлэн дүүргээ.

Совхозой хүтэлбэрилэгшэд хонишодой һайнаар хүдэлхэ эрхэ байдал гүйсэд байгуулдаг, эдэнэртэ хододоо анхаралаа хандуулдаг байна. Үбэлжөөндэнь гэрнүүдые, баннинуудые барижа үгэнэ, хонишодой булангуудые түхеэрнэ.

Игэжэ анхаралаа хандуулжа байхадань, хонишод зунай элдин һайхан сагые зүбөөр хэрэглэхые оролдоно, даалгагдаһан малаа таргалуулна, хүшэлүүлнэ. Мүн лэ эдэнэр үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ үргэнөөр хабаадалсана. Нүхэр Олзобоевой ударидадаг бригада ерэхэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абажа түлжүүлхэ, хонин бүхэнһөө 3,6 килограмм нооһо хайшалха уялгаяа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхэ байһанаа ахалагша хонишон найдуулаа.

Үгэ абаһан Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай лабораториие даагша **И. И. Соколов** эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгые һайжаруулха, хурьгадые зүбөөр түлжүүлхэ асуудалнуудта онсо анхарал хандуулһан байна. Мүнөө үедэ малаа һайнаар адуулжа, тобир тарган болгохо гэзшэ хонишодой шухала зорилго болоно. Тиимэһээ тэдэнэр бэлшээриие, отарынгаа хажуудахи участогай ургаса ашагтайгаар хэрэглэхэ ёһотой. Ороондо оруулхын урда тээ эхэ хонидые ногоон һолоомоор эдеэлхэдэ, хурьгад олоор түрэдэг гэжэ научна шэнжэлгэнүүд болон түрүү дүй дүршэл гэршэлнэ. Ивалгын ОПХ-гай эхэ хонидой бүхы отарануудта ногоон һолоомо тарихыень 20—30 гектар таряалангай газар даалгагданхай. Мүнөө хонишод малаа тэндэ бэлшээжэ эхилэнхэй. Гадна искусственна үрэжүүлгын пунктнуудые, эндэхи хэрэгсэлнүүдые, ототой болоһон эхэ хонидые илгаха хашаа түхеэржэ, найдамтай бэрхэ техник-үрэжүүлэгшэдые отара бүхэндэ шэлэн оложо томилбол, ерэхэ жэлдэ хурьгадые олоор абаха арга нүхэсэл олдохо байна.

Эхэ хонидой һүрэгые шэнэлхэ зорилготойгоор эмэ хурьгадые зүбөөр тэнжээн түлжүүлгэ хадаа хонидой үүлтэрые саашадань һайжаруулгын онсо шухала зүйл болоно. Гэбэшье энэ хэрэгтэ манай республикын ажахынуудта анхарал үшөө багаар хандуулагдана. Юуб гэбэл, һүүлэй жэлнүүдтэ хурьгадые эхэһээнь һалгаахада 4—4,5 һаратай болоод байбашье, оройдоол 14—15 килограмм шэгнүүртэй болодог байна. Үүлтэртэ хонидыешье үсхэбэрилдэг ажахынуудта хурьгадай шэгнүүр 17—18 килограммда хүрэдэг юм. Иимэ бага шэгнүүртэй хурьгад түргөөр томо болодоггүй, үбэлэй шэмэрүүн хүйтэндэ тэсэдэггүй гэзшэ. Теэд эмэ түлгэнүүдэй оройдоол 26—28 килограмм шэгнүүртэй һэн тула тэдэниие үрэжүүлхэ аргагүй. Тиимэһээ үшөө нэгэ жэл үнгэргэжэ, зуһаг болоходонь лэ үрэжүүлэгдэнэ. Научна шэнжэлгэнүүдэй ёһоор эмэ хурьгад үбэлжэлгын урда тээ 25 килограмм, эрэ хурьгад 28 килограмм шэгнүүртэй болоод байбал, ехэ түргөөр томо болодог, һайнаар үбэлжэдэг байна. Тиимэһээ хурьгад эхэһээ һалгаагдаһаар лэ һайнаар харууһалагдаха зэргэтэй. Эгээл һайн бэлшээридэ гаргагдаха, нэмэлтэ тэжээл үгтэхэ ушартай. Һүрэгые шэнэлхээр түлжүүлэгдэжэ байһан хурьгад амяараа отара болгогдожо илгагдаха ёһотой. Жэшээнь, Ивалгын ОПХ-да нэгэ томодхогдоһон отарада 1200 толгой хурьгад харууһалагдана. Мүн Хориин районой Үдын совхоздо эмэ хурьгадые зүбөөр түлжүүлхэ хэрэгтэ анхарал ехээр хандуулагдадаг болонхой.

Эхэ хонидой һүрэгые шэнэлхээр илгагдаһан хурьгадые түлжүүлхэ зорилготойгоор ажахы хоорондын хониной комплекснуудые бии болгобол һайн лэ байгаа. Тиигэбэл эндэ эмэ хурьгадые зүбөөр тэнжээн түлжүүлхэ дүүрэн арга боломжо олдохо бэлэй. Залуу мал тэнжээн түлжүүлжэ байһан хонишодой ажалда анхарал ехээр хандуулагдаха ёһотой. Тэдэниие моральна болон материальна талаар урмашуулха гэзшэ шухала. Юрэдөө, эхэ хонидой һүрэгые шэнэлхэ зорилготойгоор эмэ хурьгадые зүбөөр тэнжээн түлжүүлгэ хадаа хони үсхэбэрилхэ хэрэгэй шухала хубинь болоно.

* * *

Һүүлээрнь Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов** тус зүблөөн дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ. Мүн зүблөөнэй хүдэлмэридэ КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляков**, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **А. С. Берещиков**, партиин обкомой хүдөө ажахын таһагые даагша **Б. Н. Николаев** хабаадалсаа.

Зүблөөндэ хабаадагшад 1985 оной социалис уялгануудые нэгэн дуугаар баталан абаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон И. Н. Варфоломеев, «Родина» колхозой хонишон М. З. Голендухин, Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон Ц-Д. Д. Цыренова, Хурамхаанай районой Аргатын совхозой хонишон Ц. Гармаев гэгшэд зүблөөнэй забһарлалгын үедэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТАСС — АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

ДЭЛХЭЙН АРАДУУД ДУРАА ГУТАНА

бидагуушалан хэлэдэг байна.

Демократическа партиһаа США-гай вице-президентын тушаалда кандидат **Дж. Ферраро** Рейганэй захиргаанай бэелүүлжэ байдаг политикые эрид буруушаан шүүмжэлбэ. Мүнөө, президент Рейганэй засагаа зонхилжо эхилһэнһээ хойшо 3,5 жэлэй үнгэрһэн хойно, орон доторхи байдалнай һайжараа гэзшэ гү, СССР-тэй харилсаа холбоомнай ямар болонхойб, США-гай аюулгүй байдал хэр гэзшэб? —, гэжэ асууха эрхэтэй байха гэжэ тэрэ Эй-би-си гэдэг телекомпанида интервью үгэхэдөө мэдүүлбэ.

«Вашингтон Россие бомбодохоор бэлэн гэжэ США-гай президентын телевизионно операторнуудай урда мэдүүлхэнь ямар гэзшэб гэжэ ой ухаандашье орохоор бэшэ байна», — гэжэ Нью-Йоркдо ажаһуугша **Ирвинг Коэн** «Нью-Йорк пост» газетын редакцида бэшэнэ. «Энэн тухай шоглохоһоо байтагай, США-гай президент СССР-ые бомбодохо тухай ой ухаандаашье оруулха эрхэгүй, — гэжэ **«Балтимор изининг сан»** газетын шэнжэлэгшэ тэмдэглэнэ. — Рейган буу зэбсэгүүдые хинаха хэрэгые бэелүүлхын түлөө оролдохо ёһотой. Хэрбээ ондоо юумэн тухай ходо ходо бодомжолдог болоо гэзшэ һаа, толгоймни ямаршуу болобо гэзшэб гэжэ үзүүлхын тула тэрэ врачта хандаха зэргэтэйл».

«Рейган дэлхэйн хахадһаа үлүү хүнэй зүрхэ сэдьхэлыень хүдэлгэһэн, һанааень зобооһон байна, — гэжэ **Коксын мэдээсэлэй албан** бэшэнэ. — Ямар ехээр дайн жүрөөдэдэг байһан тухайдаа олониитэдэ харуулхын тула тэрэ хүнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэһэн ондоо арга оложо шадахагүй хэбэртэй».

Советскэ Союз хадаа «ёро муута юумэ үүдхэгшэ» болоһо гэһэн Рейганэй һанал бодол [illegible] хубилаагүй. Тэрэнэй нимэ һанал бодолтой байһыень США-гай президентын һаяын мэдүүлгэ элирхэйлэн гэршэлбэ гэжэ **«Вашингтон пост»** бэшэнэ. Бисcури штат соогуур ябаха үедөө Сагаан байшангай эзэнэй хэһэн мэдүүлгэ тон онсо шэнжэтэй юм. Бодолгүй шог ёгто үгэнүүдтнай нэн түрүүн американецуудые айлган һүрдөөнэ бэшэ гү? — гэжэ репортернуудай табиһан асуудалнуудта харюусахадаа, президент игэжэ тэмдэглэбэ: «Хэрбээ хэблэлэй, уһа балгаһан юумэдэл, амаа хаагаад байгаа һаань, энээн тухай хэншье мэдэхэгүй һааб даа». Иимэ харюу хэблэлэй түлөөлэгшэдые гайхуулһан гэлылгэһэн байна.

Баруун Германиин **«Вестфелише рундшау»** газетэ игэжэ бэшэнэ: Рейганэй дай жүрөөдэһэн ябадал, социализмда эсэргүүгээр «хэрээһэтэ доотолго» хэхэ гэһэн тэрэнэй уриануудтай адли, мүн лэ бүгэдэ ниитын дурыень гутааба. Дайн дажарта эсэргүүгээр тэмсэдэг ФРГ-гэй эмхинүүдэй залан хүтэлбэрилгын комитедэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн **М. Янзен** игэжэ мэдүүлбэ: «Бүхы эб найрамдалай хэрэгтэ Вашингтонһоо ямар аюулай тохёолдуулагдажа байдагые Р. Рейганэй зан ябадал баталба. Энэнь США-гай президентын ухаан бодолые гэршэлэн харуулна, эб найрамдалай түлөө, дайнай аюулда эсэргүү тэмсэлдэ бүхы хүсэлэл оролдолгонуудаа, жагсаалаа улам бүри батадхахыень һайн һанаатан бүхы хүнүүдые баадхана».

Рейганэй ябуулга ушар ёһо ойлгохо бүхы хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлыень хүдэлгэбэ гэжэ Австриин **«Фольксштимме»** газетэ тэмдэглэнэ.

Термоядерна дай үүдхэхэ зорилго урдаа табидаг президент Рейганэй Советскэ Союзда зүрюу харшаар хэһэн бүдүүлиг муухай мэдүүлгэ дэлхэйн эб найрамдалда дурагай олониитын дурыень гутаана гэжэ **Кипрэй Ажалша арадай түрүү үзэлтэй партиин (АКЭЛ) ЦК-гай Политбюрогой** мэдүүлгэ дотор заагдана. Энэнь американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхожо, бэеэ дааһан байдалтай гүрэнүүдые хашажа харшалжа байһан политика бэелүүлжэ, ядерна дайнда бэлдэжэ байһан США-гай захиргаанай дай жүрөөдэһэн бүлэгөөрхидэй түсэбүүдые гэршэлнэ бшуу.

Рейганэй «ядерна дайгаар заналга» Вашингтоной захиргаанай толгойлогшын Советскэ Союзда зүрюу харша байһые харуулба гэжэ Перугай Ажалшадай бүгэдэниитын конфедерациин генеральна секретарь **Валентин Пачо** мэдүүлбэ. Дай жүрөөдэһэн ябуулгануудыень, Советскэ Союзда зүрюу харша аашануудыень Перугай ажалшад эрид буруушаана.

«Ядерна дай жүрөөдэлгэ» хадаа США-гай мүнөөнэй захиргаанай урдаа табидаг зорилгонь болоно гэжэ Ливанай **«Ан Нида»** газетэ тэмдэглэнэ. Ядерна буу зэбсэгэй хүсөөр дэлхэйн политическэ картые эсхэмжэлэн хубаахые Вашингтоной хүсэжэ байһыень Рейганэй мэдүүлгэ үшөө дахин батална.

Ямаршье харюусалгагүй, уласхоорондын харилсаанай ёһо гуримуудые, хэм хэмжээнүүдые огто мэдэрдэггүй хүнүүд США-гай засаг зонхилно гэжэ Индиин **«Джан юг»** газетэ бэшэнэ. Өөһэдынгөө аша туһые хаража, ядерна дай үүдхэн, бүхы хүн түрэлтэниие үгы хэхээр бэлэн хүдхэшүүлэй американ ракетэнүүдэй кнопко дарахаар табигданхай байһаниинь уласхоорондын олониитын һанаае зобоонгүй байжа шадахагүйл.

США-гай президентын шашаһан шалиһан ябадал дээрээ ортошогүй харюусалгагүй ябадал болоно гэжэ Кубын **«Гранма»** газетэ бэшэнэ. Вашингтоной зонхилогшодой харата муухай һанал бодолые тэрэнэй хэлэһэн үгэнүүд гэршэлнэ гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Сагаан байшангай зонхилогшодой эб найрамдал хангахые шал худалаар хүсэдэг байһыень США-гай президентын үгэнүүд үшөө дахин харуулба гэжэ Чехословакиин **«Руде право»** газетэ мэдээсэнэ. **Рейганэй харюусалгагүй ябадалые дэлхэйн олониитэ эрид шангаар** сэгнэхэ ёһотой.

ПНР-эй ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

ВАРШАВА. Польшые хашаха харшалха талаар США-гай захиргаанай соносхоһон хашалта харшалалтын зарим хэмжээнүүдые болюулха шиидхэбэри абаһантайнь дашарамдуулан, ПНР-эй правительствын мэдүүлгэ эндэ толилогдобо.

ПНР-эй правительство хашалта харшалалтын али бүхы ябуулгануудые саашадаашье эрид шууд буруушааха юм гэжэ документ соо хэлэгдэнэ. Польшые политическэ талаарнь хашаха харшалха гэһэн ябуулга буруу һүргэгдөө. Тэрэ саашадаашье мүртэй үрэ дүнгүүдые үгэхэгүй юм.

ПНР болон США-гай хоорондохи агаарай харилсаае, мүн эрдэм ухаанай холбоо барисаае буруу һүргэхэ гэһэн ябуулгануудаа болюулхабди гэжэ США найдуулна. Теэд бодото дээрээ энэнь хооһон найдуулганууд болоно бшуу. США-гай правительство экономическа хашалта харашалалтаяа үргэлжэлүүлһээр.

ХҮН БА байгаали

ЗҮГЫШЭДЭЙ ЗОРИЛГОНУУД

Республикымнай зүгы үсхэбэрилэгшэд зүгын тоhо, воск гүрэндэ тушааха, зүгынүүдые олошоруулха, зүгынүүдэй ашаар хүдөө ажахын ургамалнуудые үрэжүүлхэ хүдэлмэрөө үнгэрhэн жэлдэ урагшатай ябуулаа. Зүгын бүлэ бүхэнhөө 17,2 килограмм мед абтаhан байна. hүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө ажахые хүтэлбэрилгын hургуулида зүгы үсхэбэрилэгшын хоер hарын курсда 62 хүн hуража гараа юм. Колхоз, совхозуудта хамhабариин ажахынуудта эдэнэр олоhон мэдэсээ хэрэглэжэ эхилэнхэй.

Зарим жэлнүүдтэ зүгын тоhо абалга тон бирагүй байгаа, зүгынүүд олоор хосороо. Гэбэшье, hүүлэй үедэ ажахынууд анхаралаа энээндэ дахинаа hэргээжэ, хүн зон зүгы үсхэбэрилгэдэ hонирхолоо бадаруулаа.

Зүгынүүдэй дунда дэлгэрдэг элдэб үбшэн hэргылхэ, зүбөөр хооллуулха, харууhалха, мед абалгын баазые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ гэхэ мэтэ зүбшэл, заабаринуудые гүйсэд анхарбал, энэ хэрэгтэ амжалта заатагүй туйлагдадаг.

Зүгы үсхэбэрилгын ветеран Антонида Ивановна Шмагина 1983 ондо онсо шалгараа юм. Улаан-Үдын районой «8-е Марта» колхоздо хүдэлдэг энэ хүмнай зүгын 90 бүлэhөө 40 центнер товарна мед абаhан гэхэ гү, али зүгын нэгэ бүлэhөө 45,4 килограмм мед абаhан байна. Улаан-Үдын районой «Селенга» совхозой зүгышэн Т.И. Гриценко муу бэшэ дүнгүүдые туйлаа. Зүгын нэгэ бүлэhөө 39,5 килограмм мед абажа шадаа. Мүн лэ 30-аад килограммай дүн туйлагшад сооhоо Бэшүүрэй районой «Сибирь» совхозой А. Егоров, А. Филиппов, А. Разуваев гэгшэдые, Хяагтын районой «Заря» колхозой Г. Рахматулиние нэрлэмээр.

Бэшүүрэй районой зүгышэдые онсолон дурдая. Зүгы үсхэбэрилгөөр районой ахалагша зоотехник П. С. Петрова эмхидхэлэй хүдэлмэри шадамараар ябуулдаг. Үнгэрhэн жэлдэ эндэхи колхоз, совхозуудта, хамhабариин ажахынуудта 1630-hаа 2000 хүрэтэр зүгын бүлэ олошоруулагдаhан, нэгэ зүгын бүлэhөө 23 килограмм товарна мед абтаhан байна. Республикын Хүдөө ажахын министерствын болон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой дамжуулгын Улаан туг социалис мүрысөөнэй дүнгөөр эдэнэртэ барюулагдаа hэн. Районой «Сибирь» совхоз зүгын бүлэнүүдые олошоруулhанай, гүрэндэ мед тушаалгын түсэб 210 процент дүүргэhэнэй ашаар 45 мянган түхэриг ашаг олзо оруулhан байна.

Табан жэлэй туршада республикын зүгышэдтэ даалгагдаhан түсэб дүүргэхэ бүхы арга боломжо бии. Мед үгэдэг ургамал иишэмнай элбэгээр ургадаг ха юм. Колхоз, совхозуудта, элдэб эмхи зургаануудта мед худалдалгые, ажахы дотороо хэрэглэлгые хизаарлаад, гүрэндэ тушааха шухала. Доннигой, гэршүүхын, наран сэсэгэй мёд hайн шанартай. Буркоопсоюзай бэлэдхэлэй пунктнуудта нёдондо колхоз, совхозуудhаа, хубиин секторhээ 1000 центнерhээ бага бэшэ товарна мед ороhон байна. Гэбэшье саг болзортоо хүн зондо худалдагдаагүйнь харамтай.

Складуудта, магазинуудта, бэлэдхэлэй конторонуудта нёдондо жэлhээ хадагалагдажа байhан мед мүнөөшье болотор худалдан абагшадта хүргэгдөөгүй. Бэшүүрэй «Сибирь» совхоздо, Хяагтын «Заря», «Дружба» колхозуудта 40-өөд центнер, Буркоопсоюзай баазада 160 центнер, мүн бусадшье, тэрэ тоодо хубиин ажахынуудта, 300 гаран центнер мед бии зандаа. Иигэжэ үнгэрhэн жэлэй 500 центнер мед худалдагдаагүй үлэшоо.

Мүнөө үедэ зүгын тоhо суглуулга эхилэнхэй. Бэшүүрэй районой «Сибирь» совхозой зүгышэд А. Разуваев, А. Филиппов, А. Егоров, В. Якимова гэгшэд 30 центнер мед абаад байнхай. Түнхэнэй, Хяагтын, Загарайн районуудай колхоз, совхозууд мүн лэ энэ хүдэлмэридөө урагшатай эхи табинхай. Районуудай бэлэдхэлэй пунктнуудта 200-гаад центнер мед суглараа. Гэбэшье, Буркоопсоюзай бэлэдхэлэй конторонууд колхоз, совхозуудтай баталагдаhан хэлсээнэй ёноор мед хэхэ амhарта үгэнэгүй. Мүнөө жэлдэ районуудта зүгышэдэй зүблөөнүүд үнгэргэгдөө. Социалис мүрысөөндэ илагшад тодоруулагдаа. Түхэрээн жэлэй туршада зүгын бүлэнүүдые харууhалгада түрүү аргануудые хэрэглэхэ, хоолоор хангаха зорилгонууд түбхын түрүүндэ табигдаха зэргэтэй.

Зүгышэд урдаа табигдаhан зорилгонуудаа урагшатай дүүргэхээр зоригжонги.

Б. ДОРЖИЕВ,
Буряадай зүгы үсхэбэрилгын конторын директор.

НТР-эй үе саг гээшэ манай газар дэлхэй дээрэхи байгаалиие аршалан хамгаалха талаар олон асуудал урдамнай табина. Тиибэшье социалис жураамта бүлгэмэй оршон байдалда ерээдүй тухайгаа этигэнгээр харан хүлеэхэ дүүрэн эрхэтэйбди гээд публицист Валентин Ляшенко хоорэнэ.

ЮУНТЭЙ ЖЭШЭХЭБ?

Зариман байгаалиие дасан hүмэ гээшэ, бэшэниинь хүн амитанай ажалладаг мастерской гээшэ гэжэ нэрлэдэг юм. Теэд энээн тухайда тиимэ ехэ арсалдаан байха ёhотой аал? Хүхэ номин огторгойгоор, орьёл үндэр хада уулануудгүйгөөр, дэлгэр ехэ тала дайдагүйгөөр, гол мүрэнүүдэй шэнхинээтэ урасхалгүйгөөр, уhан далайн солгёон шанга долгинуудгүйгөөр хүн гээшэ хүсэд бэрхэ хүн болохо юм аал. Баhа тиигээд модо бэлэдхэлшэ, газар хахалагша, ангуушан, загаhашан, түмэршэ дархан, шахтер, барилгашан гү, али моряк байгаагүй hаа, тэрэ хүсэд хүн болохогүйл даа. Байгаали гээшэ бидэндэ эхэмнайшье болодог, hайхан соохоо hайхамнайшье байдаг, бидэнээ тэжээдэг, тэдхэдэгшье. Тиихэдээ үзэсхэлэнтэ hайхач hүмэшье, мастерскойшье бидэндэ болоно.

Хоёр ондоо юумые холбуулжа болохогүй, хүн гээшэ тэдэ хоёрой хоорондохиие шэлэхэ ёhотой гээд баталдаг хүнүүд байдаг aаб даа.

Теэд энэмнай hанааhаа абажа хэлэгдэhэн юумэ бэшэ. hаяшагай Москва-мүрэн соо огто загаhагүй болонхой гэлсэдэг hэн. Харин мүнөө багашуул эндэ загаhа хахуулидаhаар арбадахи жэлээ боложо байна.

Москвагайхид хахууляар загаhа баригшадые хаража даданхай зон ааб даа. Гэбэшье хариин оронуудhаа ерэhэн хүнүүд энээниие харахадаа, этигэжэ ядадаг юм. Теэд харииних идай иимэрхүү hанал бодол ойлгосотой ааб даа. Тэдэнэй орон нютагайхяар болоходоо, гүрэнэй ниислэл соогуур — олон түмэн хүн зонтой, коммунальна ехэ ажахытай, хүгжэлтэ түгэс индустритай иимэ город соогуур урдажа байhан гол мүрэн соо загаhанhаа байтагай ондоошье амитай юумэд бии юм аал гэхээр болоно ха юм. Теэд хайшан гэхэбта? Тиимэл hаа, тиимэ юм ааб даа. Оршон тойрондохи байгаалиие аршалан сахиха хэрэгтэй гү, али мүнөө сагай дэбжэлтын аша үрые амсаха ёhотой гү?

Голландиин «Де Телеграф» газетэ Рейн мүрэнэй адагhаа абтаhан уhан соо зураг буулгаhан негативhаа нэгэ фотозураг гаргажа тунхаглаба. Немец, француз ба голландиин концерннүүдэй хаяhан химикат тэндэ угаа ехэ юм.

Москвадахи Фрунзенска гү, али Краснопресненскэ набережнануудай оршондо гартаа хахуули бариhан хүнэй дүрэ манда дадал болонхой ааб даа. Тиин энэ зураглал социальна удхатай болоно бшуу. Москва-мүрэн ниислэлэй областиин эгээл ехэ мүрэниинь гээшэ. Теэд мүнөө хүрэтэр хүнэй үнэншэхөөр бэшэ ушар баримта тодорхойлжо үгөө. Захагүй ехэнүүд промышленностьда, таряан ажалай полинуудта, фермэнүүдтэ, нэгэ доро улад зондо тэрэ гол мүрэн айхабтар тунгалаг сэбэр уhа үгэжэ байдаг юм.

Москвагай областиин оройдоол 47 мянган дүрбэлжэн километр талмай дээрэ Австрали түбиинхидhөө олон хүн зоной ажаhуудаг хадань Москва-мүрэн хаташаха ёhотой гээд hанахаар аабза. Тиихэдээ баруун оронуудай олонхи экологуудай шэнжэлгэ баримталнабди.

Зайлашагүй ехэ хохидол тон hаяар ушарха юм гэжэ байгаад улад зониие hүрьдөөhэн статьянуудые буржуазна хэблэлэй хуудаhанууд дээрэ тооложо барахын аргагүй. Газар дэлхэйн мүльhэтэхэ сагынь дүтэлжэ байна гээд нэгэ «теоретик» бэшэнэ. Аргагүй ехэ аяма халуунhаа боложо амитан зон хосорон hалаха юм гээд ондоо нэгэниинь бэшэнэ. Үшөө тиихэдэ хүн зон туража хосорхо юм гээд нүгөөдүүлынь бэшэнэ... Иимэ олон тобшололнууд тунхаглагдаашье бэлэй. Теэд эдэнь капиталис экономикын кризисэй үзэгдэлнүүдтэй тудалдана бшуу. Хэблэл уншагшадые айлгаха, газар дэлхэйн аюул усал тухайда хүн зоной ойлгосые балартуулха, капитализмын социальна удха тухай бодомжоhоо тэдэниие холодуулха зорилгоор энэ зэргын номнол тараагдана гээшэ ааб даа.

Ашанар, зээнэртээ ямархан газар дэлхэйе үлээхэ гээшэмнай гайтайхан асуудал байха. Энээниие шиидхэхэдээ, удааржа байхын аргагүй. Тиигээд газар дэлхэйн бүтэн бүлеэн, энхэ тайбан байдал тухай асуудалые хэрэгсээдэггүйшүүл имагтал улад зоной дура гутаана гээшэ.

Рацио—оюун бодол гэhэн удхатай. Манай газар дэлхэйн баялигуудые рациональнаар хэрэглэхэ гээшэ тэрэниие бодомжотойгоор ашаглаха гэhэн удхатай юм. Бүгэдэ арадай зөөри хогшолтой, түсэбэй ёhoop эрхилэгдэдэг ажахытай, нигүүлэсхы hайхан сурталтай байhан социализм хүн түрэлтэнэй түүхэ соо түрүүшынхеэ оршон байгаалидаа ехэ анхарал хандуулха, эбдэн hандараангүйгөөр байгаалиин баялигуудые аршалан сахиха, саашадань арьбажуулха арга боломжонуудые хүндэ олгоо.

Совет засагай эгээл бэрхэшээлтэй, эгээл түрүүшын жэлнүүдтэ Ленинэй үүсхэлээр энэ шэглэл дээрэ түрүүшын ехэ алхамуудай хэгдэhэндэнь бидэ омогорхохо эрхэтэйбди. Энээн тушаа олон жэшээнүүд бии. Гэбэшье нэгыень лэ баримталхамни. Граждан дайнай түлэг соробхилжо байhан үедэ Ленинэй дэмжэлгээр Волгын адагта Астраханиин гүрэнэй заповедник байгуулагдаhан юм. Волгын адаг тээшэ сагаан гвардеецүүдэй дугташаhан үедэ тэдэниие эмхидхэбэ, тиигээд Астраханиин хуби заяан хилгааhанай эрмэг дээрэ тогтожо байба.

Мүнөө сагта оршон тойрондохи байгаалиие аршалан сахиха, байгаалиин баялигуудые ээзэн ёhoop ашаглаха ба дам саашадань арьбажуулха тухай асуудалнууд манай гүрэнэй түсэбүүдэй таhаршагүй нэгэ хубинь болонхой. Мүнөө орон доторнай гүрэнэй 143 заповеднигууд бии. Тэдэ хамта дээрээ 13,7 миллион гектар талмай эзэлнэ. Үрэ дүнгүүдыень хараад үзэе даа: угаараа үгы болохо дээрээ хүрэhэн зэрлиг hарлагууд Беловежскэ ногоон тужа соогуур мөөрэлдэжэ, олошорон үдэжэ ябанал; Таймырай хахад арал дээрэ хонин дүрсэтэй буханууд бэлшэнэл... Үшөө нэгэ баримта жэшээлэе: манай оронОй олохон областьнуудта бобрнуудые олзоборилхо тухай зүбшэл үгтэнхэй, ондоошье үнэтэ ан амитад олзобориин хэмжээндэ хүрэтэр үсхэбэрилэгдэнхэй.

Үндэр правительственнэ хэмжээндэ оролдолго гаргаhанай ашаар номин хүхэ нангин Байгал арюудхагдаа. Зүгөөр энэ газар нютагтахи байгаалиие аршалан сахиха талаар хиналтаяа hуладхаха бэшэ юм ааб даа. Байгалай баялигуудые аршалан сахихын тула бага бэшэ хүдэлмэри үшөөл хэгдэхэ болоно. Тиибэшье hаяхан командировкоор тэрэ хизаар нютагта ошожо ерэhэн нүхэрни намайгаа нангин Байгалай омолёор хүндэлбэ. Ондоошье олон гол сөөрэмүүд загаhаар улам элбэгжэжэ байнхай. hүүлэй жэлнүүдтэ бузараагдаhан гол мүрэнүүдэй үсөөржэ байhан тухай жэшээнүүдые дурдахада болоно. Иимэ нэгэ мэдээсэл манай сэдьхэл баясуулна: Астраханска, Витебскэ, Киевскэ, Черкасска, Ошко ба бусад областьнуудта сэбэрлэгдээгүй муухай уhа гол, горхонуудта оруулхаяа огто болинхой. Олохон министерствэнүүдэй томохон предприятинууд хаамал гуримаар уhаар хангагдадаг болонхой.

Алибаа юумэ шададаг болоhон алибаа юумэндэ hураhан гээшэ аабзабди?

Тиибэшье, үшөөл хүсэд шададаггүй байhамнай мэдээжэ.

hаяшаг Днестрэй эрьедэ хохидолтой ушар болоо. Промышленностьhаа гараhан ехэ дабhатай уhан, зарим тушаалтадай хайхарамжагүйдэhэн дээрэhээ, голой уhа руу урдашоо. Тэрэ дары правительственнэ комисси зарлагдажа, зэмэтэйшүүл хатуугаар хэhээгдэhэн, тобшолол хэгдэhэн, саашадаа иимэ алдуу эндүүгэй гарахаяа болихын тула хэмжээ ябуулганууд хараалагдаhан байна.

Теэд тиимэ ушар болонол ха юм даа... Мүн ондоошье ушар болодог: жэшээнь, шэмээгүйхэнээр, гоёхоноор урдажа байhан горхон хаташоо. Яахадааб? Мелиораторнууд «үлүүсэ ехээр оролдолго гаргаа». Тон hая болоhон ушар тухай хэлсэе: районой нэгэ ухаатан үзэсхэлэн hайхан Бежинэй нуга дээрэ хайр үйрүүлжэ эхилээ. Тэрэнэй саг дарыдаа зогсоогдоhониинь hайн.

Энэ мэтын үүсхэлшэд үсөөн бэшэ даа. Тэдээндэ зоргон соонь малтуулаа hаа, Михайловскадахи Пушкинай хүшөөhөөшье барилгын материал оложо абахал. Тургеневэй, Блогой буусын хашаануудсооhоо хэды ехэ модо бэлэдхэжэ болохоб!

Зорюута хошон үгэнүүдые дуугарна бэшэбди...

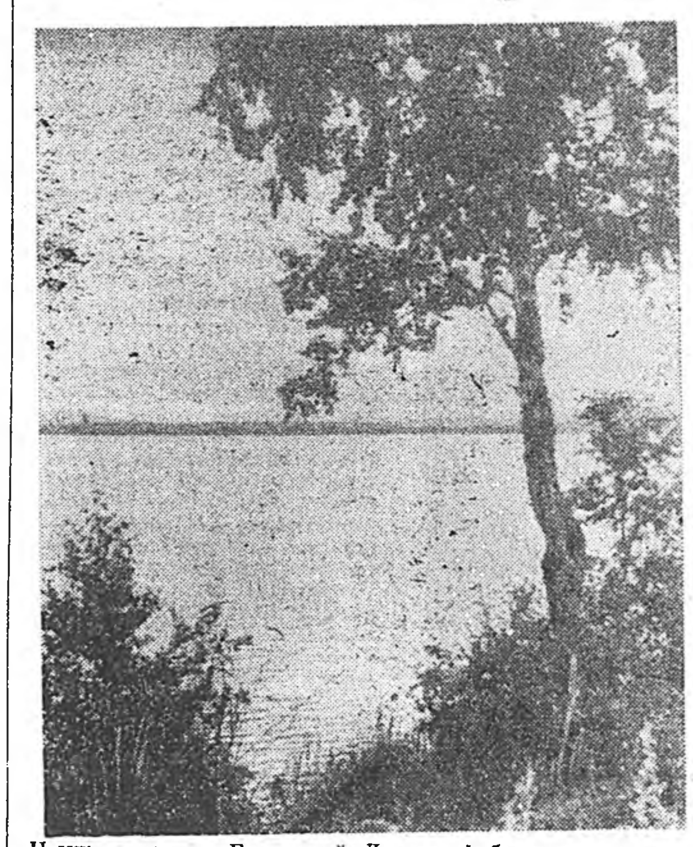
Шиидхэгдэхэ асуудалнууд үшөө олон, хэгдэхэ хүдэлмэринүүд үшөөл ехэ байна даа. Гэбэшье тэдээн тухайда бодомжолдог, тэдэниие дүүргэлтэ болгодог ажалша хүнүүд улам олошорно. Гансахан Росси дотор 220 мянга гаран эхин эмхинүүдтэ нэгэдэhэн 34 миллион гаран хүнүүд тэдэнэй зэргэнүүдтэ бии. Эдэмнай байгаали сахин хамгаалхын хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэдэ, байгаали хамгаалгын хуули ёhо сахилгые хинамжалхада туhалдаг угаа ехэ хүсэн гээшэ. Шухалань юуб гэхэдэ, шиидхэгдээгүй асуудалнуудай урда гараа hула табиха ёhогүйбди.

Заводойнь хоолойнуудhаа гараhан утаанай санитарна гуримай хэмжээндэ оруулагдаhан дээрэhээ зарим «баргаг» директорнүүдтэ яла ашахаяа болибошье, тэдэниие hанаа амархан байлгахагүйдээ олониитэ тон зүб юумэ хэнэ гээшэ. Ушарынь гэхэдэ, мүнөөдэр баргаг байhан аад, үглөөдэр болижо магад ха юм. Министерствэнүүдтэ болон албан зургаануудта, журналнуудай редакторнүүдтэ ерэhэн бэшэгүүдые уншахада, хоолойнуудhаа гараhан утаа, ашаглагдаhан уhанай урасхал гэхэ мэтые бүри шангаар санитарна талаарнь гуримшуулжа байhан ушарые хүнүүд нэгэн hаналаар дэмжэдэг байна... Байгаали бузараадаг бодосудай нормонь хэнhээшье түрүүн манайда тогтоогдоhон, олонхи оронуудтай жэшэхэдэ үлэмжэ «шанга» юм.

Хүн гээшэ байгаалиие сахин хамгаалха бодолтой болохоhоо бүри түрүүн тэрэниие ашаглажа эхилээ hааб даа. Мүнөө тунхарилтагүйгөөр байгаали хамгаалха тухай бодомжолдог болонхой.

«Загаhанда—уhан, шубуунда—агаар, ан амитадта—ой, тала хада уулануд хэрэгтэй. Тиигээд хүнүүдтэ эхэ орон хэрэгтэй».

Ородой уран зохёолшо Михаил Михайлович Пришвин тиигэжэл хэлэhэн байдаг.

Нэмжээ тэнюун Буряаднай
Нуураар олон бэлэй даа,
Намдуу зунай нэгэ үдэр
Нарhатые хараналта.
Холын хадын оройгоор
Хүбэн үүлэд тамарна,
Алас үндэр тэнгэриhээ
Алтан наран игаана.
Догнын голоор уруудаад,
Дулаан hэбшээн үзэгдөө.
Нуурай нюруу сошонгёор
Нойрмог долгёор миралзаа.
Орон дайдын шэмэг —
Оршон hайхан байгаали
Зунай дулаан хаhада
Зулгы байна даа, гоё!

С. КЛИМОВЭЙ фото.

Спорт

НАДЕЖДА ВИНОГРАДОВАГАЙ ШЭНЭ ТУЙЛАЛТА

Хүнгэн атлетикээр «Хани барисаан-84» гэжэ уласхоорондын мүрысөөнүүд Прага болон Москва хотонуудта боложо дүүрэбэ.

Чехословакиин ниислэл хотын Евжен Кошицкиин нэрэмжэтэ стадион дээрэ эхэнэрнүүдэй дунда үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ нютагаймнай басаган — республикын физкультурын комитедэй инструктор, уласхоорондын класслай спортын мастер Надежда Виноградова ехэ амжалта туйлаа. Долоон зүйлэй мүрысөөгөөр тэрэ 6357 очко абажа, мүнгэн медаляар шагнагдаба. Тиихэдээ Надеждада нүхэр басаган Наталья Гончаровада (Ленинград) гартаhан байха юм. СССР-эй чемпионка, рекордсменка Н. Шубенкова (Барнаул) илажа гараха аргатай гэжэ мүрысөөнэй эхилхын урда тээ тоологдоhон байгаа. Зүгөөр тэрэ гэмэлтэжэ, дүүрэн хүсөөрөө мүрысэжэ шадабагүй.

Байгша он Надеждада урагшатай, амжалтатай байгаа гээд тэмдэглэлтэй.

Жэлэй эхиндэ Софида үнгэргэгдэhэн уласхоорондын мүрысөөндэ табан зүйлөөр 4588 очко абажа, илаа hэн.

Хүнгэн атлетикын олон зүйлөөр Киевтэ болоhон СССР-эй чемпионадта Н. Виноградова («Трудовые резервы») 6532 очко абажа, хоёрдохи hуури эзэлhэн байгаа. Тиихэдэ тэрэ «Динамын» түлөөлэгшэ Н. Шубенковада гартаа бэлэй. Эндэ Шубенкова 6799 очко абажа, СССР-эй шэнэ рекорд тогтоогоо hэн. Нютагаймнай басаган 180 сантиметр үндэрые, 667 сантиметр утые харайжа, республикынгаа шэнэ рекорд тогтообо.

hүүлээрнь май hарада Виноградова Австриин Гетцис хотодо үнгэргэгдэhэн уласхоорондын ехэ мүрысөөндэ 6319 очкотойгоор илаhан юм.

СССР-эй ба ГДР-эй суглуулагдамал командануудай дунда хүнгэн атлетикын олон зүйлөөр нүхэд ёhоной мүрысөөн июниин эхиндэ Потсдамда боложо, оронoймнай спортсменүүд түрүү hуури эзэлбэ. Энэ илалтада Н. Виноградова ехэ хубитаяа оруулhан байгаа.

1982 ондо Бухарестдэ болоhон Бүхэдэлхэйн Универсиадада тэрэ мүнгэн медаляар шагнагдаhан, Европын Кубогта хүртэхын түлөө Швецидэ үнгэргэгдэhэн хахад финалай мүрысөөндэ илаhан намтартай. Залуушуулай болон ехэшүүлэй дундаhаа тэрэ СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ гурба дахин хүртэнхэй.

Эдэ бүхы амжалта, илалтые РСФСР-эй габьяата тренер Б. В. Мироманов тэн адляар хубаалдана.

Спортын ехэ амжалта туйлаhанайнгаа түлөө Н. Виноградова республикын Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай, «Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

• • •

Москвадахи В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Түбэй стадион дээрэ 1500 метрэй урилдаанда нютагаймнай хүбүүн — уласхоорондын классай спортын мастер Павел Яковлев удаан саг соо түрүү hуури эзэлжэ ябаhан аад, саашадаа эсэжэ, табадахи hуурида гараба.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ГУРБАДАХЯА ИЛАБА

Манай республикын нэрэ солые хамгаалхаар Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын хото городуудай футболистнуудтай наадажа ябаhан «Сэлэнгэ» командада энэ үдэр Эрхүүгэй «Звезда» команда айлшаар ерэhэн байгаа.

«Звезда» команда зонын футболистнуудай дунда эгээл үниниэй командануудай нэгэн болоно. Тус командын ахалагша тренерээр С. А. Муратов томилогдонхой. Урдандаа тэрэ Ангарскын «Ангара» командада олон жэлэй туршада наадаhан юм. Тренернүүдэй дээдэ hургуули дүүргэhэнэй удаа, «Звезда» командын тренерээр байгша онhоо хүдэлжэ эхилэнхэй. Командадань залуу футболистнууд олон. Тиихэдэ «Ангара» командаhаа хамгаалагша Дианов, добтологшо Дементьев хоёр абтаhан байна.

Айлшад байгша оной уулзалгануудта долоон командые шүүhэн, гурбантайнь тэнсэhэн, зургаан командада шүүгдэhэн байна. Мүнөө эдэнэр дүн хамта 17 очкотой, мүрысөөнэй таблицада наймадахи hуури эзэлжэ ябана. Манай командын футболистнууд наадanай түрүүшын хахадта «звездагайхидта» 3 : 0 тоотойгоор шүүгдэhэн юм.

«Сэлэнгын» футболистнууд энэ үдэр харюугаа абажа шадаха гү гэhэн асуудал стадиондо сугларагшадые hонирхуулаа. Юуб гэхэдэ, наадaнай түрүүшын хахадай дүүрэтэр айлшадай футболистнууд ами абаха забгүй гэхээр добтолго эмхидхэжэ, «Сэлэнгын» футболистнуудые яhала мэгдэхээгээ, тугшаруулаашье.

Алишье талын футболистнууд тоо нээжэ шадангүй наадaнай түрүүшын хахадые дүүргээ hаа, хоёрдохи хахадта шанга шанга добтолготой тулалдаан болоо даа. Эндэ «Сэлэнгын» футболистнууд үнэн бээз бэелжэ гараа бшуу. Тиин наадaнай эхилhээр 63-дахи минутын ябажа байхада, манай футболистнууд ээлжээтэ добтолгодоо ороходоо, одоошье тоо нээжэ шадаа. Энэ бүмбэгые командын гол добтологшо Михаил Пастухов сохижо оруулhан. Бүмбэгын сохигдоhоор минутыншье үнгэрөөгүй байхада, айлшадай хамгаалагша Сергей Бобовский харюугай бүмбэгэ сохижо, наадaнай тооe 1:1 тоотой болгожорхибо. Энээнэй удаа айлшад тэнсээбди гэhэншүүгээр наадажа, ехэхэн алдуу гаргаа ха.

«Сэлэнгэ» командын футболистнууд тэнсэхэ дурагүйхэнөөр, добтолгоёо үргэлжэлүүлhээр байба. Командын добтологшод ээлжээ ээлжээгээр айлшадайнгаа тала руу орожо, тэдэнээ яhала мэгдэхээгээ юм. Нэгэ hайн добтолгын болоходо, вратарь Андрей Семенов Пастуховой эршэтэй шангаар сохиhон бүмбэгэ барижа үрдихэгүйгөө мэдээд, гараа табижа үгөөл даа. Энэ бүмбэгын гэдэргээ ошохын тэндэ үрдиhэн Алферов толгойгоороо залан гэхэдээ, хоёрдохи бүмбэгэ айлшадай ворота руу оруулагдашаба. Добтолгоёо үшөө эршэтэй болгоhон Улаан-Үдын футболистнууд үшөө нэгэ бүмбэгэ айлшадай ворота руу сохижорхёо. Энэ бүмбэгэ Владимир Шевляков сохижо оруулаа. Хоёрхон минутын туршада ворота руугаа хоёр бүмбэгэ алдаhан айлшад саашадаа яахашье аргагүйдөө. Иигэжэ өөрынгөө стадион дээрэ наадаhан «Сэлэнгэ» командын футболистнууд ээлжээтэ гурбадахи илалтаяа 3 : 1 гэhэн тоотойгоор түгэсхэбэ.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

УРМАТАЙГААР ХАБААДАА

«Трудовые резервы» бүлгэмэй түрүү hуури эзэлхын түлөө техническэ мэргэжэлэй hургуулинуудай hурагшадай Бүхэроссин зунай XI спартакиадын тоосоондо ороhон хүнгэн атлетикээр түгэсхэлэй мүрысөөнүүд Ставрополь хотодо үнгэргэгдэбэ. Зонын мүрысөөнүүдтэ илаhан, республикымнай спортсменүүд тус мүрысөөндэ хабаадаа. РСФСР-эй хизаар болон областьнуудай 30 команда сооhоо манай хүнгэн атледүүд 6-дахи hуурида гараа.

1500 ба 800 метрэй зайда (4,32,7 ба 2.10,5 сек.) спортын мастер Татьяна Гуринова илаба. Ядро түлхилгэдэ 14 метр 27 сантиметр дүн харуулhан Татьяна Виноградова шалгараа. Үндэрые харайлгаар Лариса Дорофеева хоёрдохи hуури эзэлээ. Олег Охота, Евгений Сафонов гэгшэд хоёр метрэй үндэрые дабажа, тус тустаа гурбадахи, дүрбэдэхи hууринуудта гараhан байна. 1500 метрэй зайда Сергей Журавлев 3-дахи hуури эзэлээ.

Тус мүрысөөнэй дүнгүүдээр РСФСР-эй суглуулагдамал команда бүридхэгдэжэ, хүнгэн атлетикээр Бүхэсоюзна XVII спартакиадада хабаадаа. Суглуулагдамал командын бүридэлдэ ороhон Т. Гуринова 1500 метрэй зайда нэгэдэхи, 800 метрэй зайда хоёрдохи hуури эзэлжэ шадаhан байна.

А. ЧЕБУНИН.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» августын 18-да үнгэргэгдэhэн 33-дахи тираж.

«49-hөө 6-ень тааха». 13—хадаhаа санаар урилдалгын спорт. 14—академическэ hэлюурдэлгэ, 18—хүнгэн атлетикэ, 34—ногоон дээрэ наадагдадаг хоккей, 35—шайбатай хоккей, 48—шатар.

«36-hаа 5-ень тааха». 5—бүхэ барилдаан, 9—велоспорт-шоссе, 10—уhан дээрэ бүмбэгөөр наадалга, 22—уhа руу hүрэлгэ, 34—ногоон дээрэ наадагдадаг хоккей.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: Республикын хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй 1985 оной Социалис уялганууд. «Табан жэлэй алхамууд» — материалнуудай суглуулбари. «Фермэ бүхэндэ — элбэг тэжээл». «Ургаhан юумэсэ бүхыдэнь суглуулха» — мэдээсэл. «Шэнэ туйлалтанууд тээшэ» — республикын хонишодой зүблөөнhөө хэгдэhэн материал.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Шэнэ туйлалтанууд тээшэ» — республикын хонишодой зүблөөнhөө хэгдэhэн материалай үргэлжэлэл.

Гурбадахи хуудаhанда: «1984 оной абитуриентын портрет» — К. Кальминагай статья. Фашис дарлалтаhаа Румыниие сүлөөлгын 40 жэлэй ойдо. «Румын арадай hайндэр» — АПН-эй материал. ТАСС болон АПН-эй корреспондентнүүдэй хилын саанаhаа эльгээhэн материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: «Шэнэ hонинууд» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Түүхын хуудаhанууд. «Үдын острогой hүүлшын үдэрнүүд» — А. Тиваненкын статья. «Правда Бурятии» газетын мэдээсэлэй таhаг.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Академик Трофимук» — баримтата фильм. 10.25 — Уласхоорондын конкурснуудай лауреат Н. Гаврилова фортепиано дээрэ наадаха. 10.40 — «Ан амитадай аймагта». 11.40 — «Жак Оффенбах» — 3 серитэй уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 12.35 — Шэнэ hонин (12.40 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ hонин. 15.30—Баримтата фильмүүд. 16.15 — «Буратиногой выставкэ». 16.40 — «... 16 хүрэтэр ба тэрээнhээ дээшэ наhанай», 17.20— «Серп и Молот» заводой коллективэй ажалай ёhо заншалнууд тухай.

Улаан-Үдэ. 18.10 — Хуушанай Селенгинскын архитектурна хүшөөнүүд тухай. 19.00 — «Байгал» — нютагуудай hонин. 19.10 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.25 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.40 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 19.55 — «Хани барисаан» гэhэн уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ. 20.45 — «Жак Оффенбах» — 3 серитэй уран hайханай фильм (3-дахи сери). 22.00 — «Время». 22.30— «Мүрысөөнэй дневник». 22.45 — Румыниин артистнуудай концерт. 23.15 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 23.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — «Хани барисаан» гэhэн уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — Фильм-концерт. 9.45 — «Илга-Иволга» — уран hайханай фильм. 10.50 — Мультфильм. 11.20— Томскын телестудиин программа. 12.20 — «Хани барисаан» гэhэн уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ. 13.40—Испан хэлэн. 14.10 — «Манай саад». 14.40 — «Раба любви»—уран hайханай фильм. 16.10—Хатарай «Днестр» гэжэ арадай ансамблиин концерт. 16.40— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 17.05—Шэнэ hонин.

Улаан-Үдэ. 18.00 — Сонсохолнууд.

Москва. 18.10 — «Шатарай hургуули». 18.40 — Румыниин Сүлөөлэгдэhэн үдэртэ зорюулагдаhан программа. 19.25— Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.40 — «Минии хото». Уран зохёолой-хүгжэмтэ дамжуулга. 20.10 — Хүдөөгэй барилгын индустриин шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.20 — «Хүн ба хуули». 21.50 — Баримтата фильм. 22.00 — «Время». 22.30 — «Смотреть в глаза» — уран hайханай фильм.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23 редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-51, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52 секретариат — 2-66 76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56 23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2 63 86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2 57 63, информации — 2-60-91, переводов — 2 54 93 писем и селькоров — 2-67-81 корректорская — 2-33 61, выпускающие — 2-35-95 отдел объявлений — 2-65 54.

Республиканская типография Госуд[...] ственного комитета Бурятской АССР [...] делам издательств, полиграфии и к[...] вой торговли — Улан-Удэ, ул. Ленина [...] Н-0253. Заказ № 193. Индекс 048[...]